

ONDERSCHEIDING DER GEESTEN

Helvoirt
27 - 29 januari 2006

door

pater drs. J.M. Touw
prior osb

ONDERSCHIEDING DER GEESTEN

pater drs. J.M. Touw, prior osb

Voordrachten tijdens een conferentie
van de [Katholieke Charismatische Vernieuwing](#),
27 - 29 januari 2006 te Helvoirt

Pater drs. Joannes Touw o.s.b.
benedictijn te Mamelis, bij Vaals
(www.benedictusberg.nl)

is doctorandus in de theoretische natuurkunde en in de wiskunde en heeft filosofie en theologie gestudeerd. Hij doceert en publiceert over parapsychologische verschijnselen.

INHOUD

1. Eerste voordracht: ... de gezonde leer verdragen ...*
Enkele handgrepen voor een katholieke onderscheiding van buitengewone verschijnselen.

- 1.1. Inleiding
- 1.2. Onderscheiding der geesten
- 1.3. Buitengewone verschijnselen zijn 'gevaarlijk'
- 1.4. Waarneming, interpretatie, zingeving en pastoraal
- 1.5. Het paranormale
- 1.6. Vierhandgrepen voor het paranormale
- 1.7. Natuurlijke dispositie
- 1.8. Omgaan met het kwaad
- 1.9. Angst voor de duivel
- 1.10. Cultuur van de angst
- 1.11. Overwegingen en gesprekstof voor deelgroepjes

2. Tweede voordracht: ... leraren naar eigen smaak die de oren strelen ...*
Op zoek naar geborgenheid en gezondheid:
buitengewone openbaringen en alternatieve geneeswijzen

- 2.1. Inleiding: een menigte leraren
- 2.2. Het paranormale
- 2.3. De mens: lichamelijke, geestelijke en psychische aspecten
- 2.4. Toepassing: paragnosie
- 2.5. Indeling van de paragnosie
- 2.6. Betrouwbaarheid van de paragnosie
- 2.7. Op zoeken naar zekerheid
- 2.8. New Age Beweging en de weg terug naar Christus
- 2.9. Op zoek naar genezing: alternatieve geneeswijzen
- 2.10. Gebedsgenezers en paranormale genezers
- 2.11. Beoordeling van paranormale genezers
- 2.12. Gevaren voor paranormaal begaafden
- 2.13. Een christelijke houding tegenover het lijden
- 2.14. Overwegingen en gesprekstof voor deelgroepjes

3. Derde voordracht: ...luisteren naar allerlei mythen ...*

Magie, hekserij en occultisme:

komt magisch denken ook binnen het christendom voor?

- 3.1. Waarheid en fictie
- 3.2. Bijgeloof, occultisme, magie enz.
- 3.3. Algemene geesteshouding bij occultisme
- 3.4. Algemene gevaren van het occultisme
- 3.5. De wereld door een occulte bril zien
- 3.6. Helpen zonder beoordeling
- 3.7. Magie
- 3.8. De werkzaamheid van magie
- 3.9. Magische instelling bij christenen: de twee-rijken-theorie
- 3.10. Gebed als magie
- 3.11. Het spiritisme
- 3.12. Het hiernamaals van de spiritist
- 3.13. Contact met de overledenen
- 3.14. Glaasje schuiven
- 3.15. Harry Potter
- 3.16. Overwegingen en gesprekstof voor deelgroepjes

4. Vierde voordracht: ... blijft nuchter bij dit alles ...*

Jezus onze goeroe? De Weg, de Waarheid en het Leven!

Hoe God de menselijke persoon volledig respecteert

- 4.1. Jezus onze goeroe?
- 4.2. Eigen verantwoordelijkheid en onderscheiding
- 4.3. De nederigheid
- 4.4. Het proto-type van elke openbaring
- 4.5. Slaven, knechten en kinderen van God
- 4.6. God is Liefde
- 4.7 Overwegingen en gesprekstof voor deelgroepjes

5. Aanbevolen literatuur over dit onderwerp

* De thema's van deze vier voordrachten zijn genomen uit 2 Tim. 4,2-5, waarin Paulus schrijft: *Verkondig het woord, dring te past en te onpas aan, weerleg, berisp, bemoedig met al het geduld dat het onderricht vereist. Want er komt een tijd dat de mensen de gezonde leer niet meer zal verdragen. Zij zullen zich een menigte leraren aanschaffen naar eigen smaak, die de oren strelen. En zij zullen hun oren sluiten voor de waarheid om te luisteren naar allerlei mythen. Maar u, blijf nuchter bij dit alles.*

eerste voordracht

... de gezonde leer verdragen ...

Enkele handgrepen voor een katholieke onderscheiding van buitengewone verschijnselen

1.1. INLEIDING

In dit weekend willen we ons bezig houden met de onderscheiding der geesten, en wel vooral op het gebied van paranormale en occulte verschijnselen.

Dagelijks worden we geconfronteerd met allerlei mensen waarover sint Paulus in de tweede Timotheus' brief schrijft: dat ze de gezonde leer niet meer verdragen, een menigte leraren naar eigen smaak hebben uitgezocht en, de oren gesloten voor de waarheid, luisteren naar allerlei mythen. Maar wij maken zelf ook deel uit van die wereld die zich stap voor stap verder van Christus verwijdert. Hoe kunnen wij zorgen dat we niet meegesleurd worden? We zullen iets van het kwade moeten weten om des te beter naar het goede te streven.

Maar wat is goed en kwaad? Het blijkt niet allemaal zo eenvoudig te zijn. Christus is ons houvast, ons anker, ons criterium voor onderscheiding.

Maar moeten we eerst alles weten van het kwade? Nee, gelukkig niet. Want het is veel beter om zich met het goede bezig te houden. De opzet van mijn voordrachten zal niet zijn om u met een encyclopedische kennis van alle verschijnselen en bewegingen lastig te vallen. Wat ik deze dagen wil doen, is u op de achterliggende mentaliteit van occultisme, spiritisme en magie te wijzen, want misschien dragen wij nog sporen in ons van die mentaliteit, waardoor we de weg naar Christus moeilijker kunnen gaan. Ik wil dus steeds een voordracht houden en u vervolgens vragen om daarna in de gespreksgroepen uzelf concreet af te vragen in hoeverre u op bepaalde punten nog een stukje bekering nodig hebt. Ook al beoefenen we geen occultisme of magie - zo mag ik hopen -, misschien hebben we wel dezelfde mentaliteit die anderen hiertoe brengt. Met andere woorden: ik ga niet zo zeer met de vinger naar anderen buiten de Kerk wijzen, maar ik wil u vragen: in hoeverre bent u nog een beetje occultist, spiritist, magiër? Het gaat mij om u, of beter gezegd: het gaat mij om Christus, aan wie u zichzelf wilt geven.

Vandaag wil ik allereerst enkele algemene regels bespreken voor een katholieke beoordeling (1). Morgenochtend staan we stil bij buitengewone kennis (waarzeggerij, helderziendheid, maar even goed christelijke openbaringen en profetieën), als ook bij alternatieve geneeswijzen (2). Morgenmiddag zal het vooral gaan over occultisme, spiritisme en magie (3). De zondag is ten slotte geheel gereserveerd voor Christus (4).

1.2. ONDERSCHIEDING DER GEESTEN

Bij elke onderscheiding proberen we twee tegengestelde realiteiten van elkaar te scheiden, maar we moeten steeds weer beseffen dat deze twee uitersten vaak wel te onderscheiden, maar niet geheel te scheiden zijn. Als we spreken over onderscheiding van geesten, gaat het om kwade en goede geesten of algemener tussen het kwade en het goede. We kunnen dat heel extreem voorstellen als het verschil tussen duivels (demonen) en goede engelen, maar meestal hebben we veeleer te maken met een mengsel van goed en kwaad.

In onszelf ervaren we die strijd tussen goed en kwaad, tussen goede

verlangens en verkeerde begeerten, tussen mooie strevingen en onzuivere bedoelingen. Onze vaders in het geloof, met name de woestijnvaders uit de vierde en vijfde eeuw zagen de strijd tussen goede en kwade geesten vooral als de strijd in het eigen hart. Het is dus belangrijk om niet al te snel de demonen de schuld te geven van onze verkeerde daden, ook al kunnen ze er de hand in hebben.

Een strijd tussen goed en kwaad. Waar komt deze vandaan? We lezen immers dat "in den beginne schiep God hemel en aarde". En: "Hij zag dat het goed was." Het kwaad is niet door God geschapen. Maar waar kwam het dan vandaan? In het verhaal van de zondeval horen we hoe Adam en Eva hun vrijheid gebruikten door tegen het gebod van God, ja, tegen God te kiezen. Door de vrijheid van de mens en de vrijheid van de engel, de slang, een gevallen engel, komt het kwaad in de wereld. Daaraan zien we hoe zeer God de vrijheid van de mens (en de engel) respecteert, zo zeer zelfs dat God toelaat dat hierdoor het kwaad in de wereld komt, het kwaad als een verstoring van de relatie van de mens met zijn omgeving, met God en met zichzelf.

Waarom laat God dit toe? Waarom laat Hij het leed en de ziekte, zelfs de dood toe uit respect voor de vrijheid van de mens? Ja, waarom laat Hij zelfs toe dat wij zondigen en ons van Hem afkeren? God wil de vrijheid van de mens respecteren, omdat er alleen dan de mogelijkheid voor liefde is. God zelf heeft "ja" gezegd tegen elk van ons. Hij heeft ons niet geschapen als een soort slaafje, gemaakt als een soort speelgoed dat maar te gehoorzamen heeft aan de grillen en grollen van een goddelijke tiran. God heeft ons als een persoon, een vrije mens geschapen, zodat Hij een liefdesrelatie met ons kan aangaan.

Als we dit beseffen dan ligt *een van de belangrijkste regels* der onderscheiding voor de hand: God werkt bevrijdend, het kwaad werkt verslavend. God wil ons tot vrije wezens hebben die in vrijheid zijn liefde kunnen beantwoorden. Het kwaad, van welke aard dan ook, werkt andersom en tast onze vrijheid aan en verzwakt zo onze liefde. Op alle gebieden van ons geestelijk leven lijkt mij dit een van de belangrijkste regels der onderscheiding: of het nu gaat om ons gebedsleven, onze relaties met de naasten, onze relaties met onszelf, maar ook als onderscheiding bij zogenaamde buitengewone verschijnselen, alternatieve methodes, het hele terrein van het paranormale.

1.3. BUITENGEWONE VERSCHIJNSELEN ZIJN 'GEVAARLIJK'

Als we willen spreken over buitengewone verschijnselen, zullen we er steeds bedacht op moeten zijn dat deze 'gevaarlijk' zijn. Paranormale verschijnselen, religieuze parafenomenen, buitengewone gebeurtenissen, bovennatuurlijke wonderen of hoe ze ook genoemd worden: steeds zijn ze in zekere zin 'gevaarlijk'. Ze spreken ons aan op een dieper niveau, waardoor ze niet vrijblijvend zijn. Er gaat fascinatie of irritatie van uit. Behalve hetgeen 'verschijnt' en dus wetenschappelijk onderzocht kan worden, het fenomeen, dragen ze een zingeving en betekenis in zich, die boven elke natuur-wetenschappelijke interpretatie uitgaat en ons dwingt tot een - vaak religieuze - keuze voor of tegen. Maar al te vaak bijten we ons dan vast in die stellingname "voor" of "tegen" en laten ons er door geen enkel feit van afbrengen. Meestal zoeken we immers op het gebied van het buitengewone geen waarheid maar eerder bevestiging van eigen levenskeuze. Daardoor zien we wat we willen zien en zetten de feiten naar onze hand.

Bij mijn onderzoek naar het niet-huilend beeldje van Brunssum

(1995) werd ik vanaf het begin geconfronteerd met mensen die overtuigd waren van de echtheid onder het motto "Maria huult overal, dus ook in Brunssum", maar tevens met een aantal wetenschappers die elke mogelijkheid van echtheid bij voorbaat uitsloten en slechts geïnteresseerd waren in "wat de mensen bewoog".

1.4. WAARNEMING, INTERPRETATIE, ZINGEVING EN PASTORAAL

Als gelovigen moeten we het juiste midden bewaren tussen lichtvaardig bijgeloof en rationeel ongeloof. Als we bij de onderscheiding boven onze subjectieve gevoeligheid uit willen komen, is het noodzakelijk om een duidelijk onderscheid te maken tussen waarneming (datgene wat er eigenlijk gebeurt), interpretatie (welke natuurwetenschappelijke verklaring er gegeven kan worden) en zingeving (het religieuze patroon waarover filosofisch en theologisch gereflecteerd moet worden). Methodisch moeten deze drie menselijke activiteiten ten opzichte van de werkelijkheid onderscheiden worden: waarnemen, verklaren en zingeven. Een groot deel van de misverstanden en discussies wordt veroorzaakt door het niet goed onderscheiden van deze drie niveaus.

Daarnaast rijst nog de pastorale vraag hoe we er mee om moeten gaan: als het ons overkomt of als we begeleiding moeten geven. Waarneming, interpretatie, zingeving en pastoraal: het gaat om de ene werkelijkheid die echter diverse kwaliteiten of aspecten in zich draagt.

Met onze zintuigen kunnen we de wereld om ons heen waarnemen. Deze waarnemingen kunnen nog uitgebreid worden met behulp van technische apparaten. Toch zien en horen, proeven, voelen en ruiken we op deze wijze alleen de fenomenen of 'verschijnselen', dat wat aan onze zintuigen 'verschijnt'. De natuurwetenschappen beperken hun onderzoek geheel tot deze wereld der fenomenen, dat wil zeggen tot de waarneembare en meetbare wereld der verschijnselen.

Maar onze menselijke wereld is groter. Wat heeft de natuurwetenschap ons bijvoorbeeld te zeggen over 'liefde'. Gelukkig is liefde meer dan een kloppend hart en een rood hoofd! Als we erover nadenken blijken alle zaken die voor ons mensen van wezenlijk belang zijn, buiten het terrein van de meetbare verschijnselen te liggen. Achter de waargenomen fenomenen ligt een werkelijkheid die boven de verschijnselen uitgaat.

[Om op verantwoorde wijze om te gaan met paranormale verschijnselen - of dit nu buitengewone fenomenen binnen het spiritisme zijn, of wonderen van heiligen - moeten de diverse niveaus onderscheiden worden. Allereerst zijn er de verschijnselen zelf. We moeten ons afvragen welke verschijnselen voor kunnen komen, en in welk verband ze met elkaar staan. Het is vooral de taak van de parapsychologie (beter: paranormologie) het bestaan van paranormale fenomenen aan te tonen en een beschrijving hiervan te geven. In een tweede stap probeert men tot een interpretatie te komen. Er worden hypothesen opgesteld en theorieën getoetst. Op natuurwetenschappelijk niveau zijn er nauwelijks bevredigende verklaringen voor het paranormale gevonden. Filosofie en theologie moeten hier te hulp worden geroepen om tot een dieper inzicht te komen. Tenslotte als derde stap is het nodig om tot een soort beoordeling van de verschijnselen te komen. Deze beoordeling is deels van psycho-hygiënische, deels van religieuze aard. Berokkenen de verschijnselen al dan niet psychische schade aan de betrokkenen? Gaat het om verschijnselen die in de bovennatuur kunnen worden opgenomen, of verwijderen ze ons van God en zijn ze eventueel zelfs van demonische aard? Afhankelijk van de antwoorden op deze vragen kan er iets meer over de pastoraal van het paranormale gezegd worden.]

Laten we dit uitwerken aan de hand van een voorbeeld. Een vrouw wier man enkele weken geleden gestorven is, komt naar u toe met het verhaal dat ze haar man heeft zien zitten in de stoel waar hij vroeger altijd placht te zitten. Zijn verschijning veroorzaakte een grote angst bij haar en ze

weet niet wat te doen.

1. Het eerste niveau betreft nu het verschijnsel van het zien. Hier moeten we ons afvragen of de vrouw werkelijk meent haar man gezien te hebben of dat ze gewoon liegt. Het kan zijn dat ze in haar eenzaamheid het verhaal verzonnen heeft om zo een gesprek met een priester te hebben. Of misschien het is een hysterica die gewoon aandacht wil trekken. Maar laten we aannemen dat de vrouw een psychisch gezonde indruk maakt en niet in staat lijkt om zo iets te verzinnen. Ze meent dus werkelijk haar man te zien. Dit is het verschijnsel waar we van uit kunnen gaan. Hoe moeten we dit interpreteren? Natuurlijk betekent de overtuiging van de vrouw nog niet dat het hier om een objectief verschijnsel gaat. Het zien van de man is allereerst een subjectieve gewaarwording waaraan niet noodzakelijk ook een objectieve realiteit (haar man of een andere 'geest') ten grondslag ligt (verschil tussen fysisch en psychisch zien).

2. Er zijn verschillende interpretaties mogelijk waarvan ook de beoordeling afhangt.

a. Het kan zijn dat de vrouw in haar verdriet haar man meent te zien, een soort projectie van haar innerlijk verlangen. Een vorm van 'zelfbedrog', die natuurlijk duidelijk onderscheiden is van de leugen. Het zijn hallucinaties die opgeroepen worden door haar verdriet. Bij de beoordeling (niveau 3a) moeten we uitgaan van een onbewust psychisch proces. In de pastorale (4a) moet zo iemand over haar verdriet heen geholpen worden. De eerste stap zal echter zijn om haar van haar angst voor de verschijning af te helpen. Een psychiater zal daartoe aanraden om de 'verschijning' aan te spreken. Hierdoor overwint zij de angst. Is het een hallucinatie of verbeelding dan zal de verschijning verdwijnen of niet reageren, zodat de vrouw ervaart dat angst niet nodig is. Voor veel psychiaters en pastores zijn hiermee de mogelijkheden uitgeput. We moeten ons echter afvragen of vroom zelfbedrog een voldoende verklaring biedt voor alle verschijningen. Als er werkelijk een mogelijkheid is van invloed uit de geestenwereld, kunnen we ons voorbeeld ook anders interpreteren.

b. Spiritisten beweren dat het in ons voorbeeld wel degelijk kan gaan om een verschijning van haar man. (3b) Hij kan de vertrouwde omgeving niet loslaten en denkt eigenlijk nog in leven te zijn. De handelwijze van de spiritist is contact opnemen met de man, eventueel door inschakeling van een geschikt medium, en hem ervan te overtuigen dat hij werkelijk gestorven is. (4b) Hij moet de aarde verlaten en naar de hogere sferen overgaan. Het medium kan contact opnemen met gestorven familieleden of bekenden die hem mee kunnen nemen naar die hogere sferen.

c. Een meer katholieke beoordeling van de situatie (bij een zelfde verklaring) kan zijn dat God toelaat dat de man verschijnt, niet om contact met hem op te nemen, maar omdat hij extra gebed en offer nodig heeft. (3c) We kennen de zogenaamde verschijningen van 'arme zielen', zielen die in het vagevuur zijn en om gebed of H. Missen voor hun zielerust komen vragen. (4c)

d. In bepaalde kringen beschouwt men alles op dit gebied als van demonische oorsprong. (3d) Als we rekening houden met demonische inwerking zou de pastorale actie betekenen: het huis inzegenen, gebed, offer, zegenen van de vrouw, of zelfs in het uiterste geval exorcisme. (4d)

e. Voor de volledigheid verwijzen we naar de mogelijkheid van plaatselijke spookverschijnselen. In dit geval zal de verschijning telkens een zelfde gedragspatroon vertonen. Een identieke herhaling. Op de interpretatie van dit verschijnsel dat soms tientallen jaren kan doorgaan, willen we hier niet ingaan.

1.5. HET PARANORMALE

De drie niveaus - beschrijving, interpretatie en beoordeling van de verschijnselen - moeten goed onderscheiden worden. Op die wijze kan een groot deel van de verwarring rond het paranormale vermeden worden. Door vermenging van de verschillende werkelijkheidsniveaus komt het tot begripsverwarring en onnodige controversen.

In de literatuur wordt niet altijd een duidelijk onderscheid gemaakt tussen paranormaal en occult, met alle gevolgen van dien. Het woord 'paranormaal' heeft betrekking op het fenomeen zelf, de uiterlijke, waarneembare verschijningsvorm en zijn (al dan niet aanwezige) natuurwetenschappelijke verklaring. Het woord 'occult' echter geeft een beoordeling aan van het gebruik. De etiketten 'godelijk' en 'duivels' zeggen iets over de oorzaak. Een paranormaal verschijnsel kan zo godelijk, maar ook duivels gebruikt worden. Uit de Heilige Schrift en de traditie van de Kerk blijkt voldoende dat er verkeerde vormen van het paranormale voorkomen, maar ook dat er een heilig gebruik van bestaat.

Zo lezen we in de H. Schrift over de orakeltas van de hogepriester (waarzeggerij?), of over de ziener ('paragnost') Samuël die zich laat

ondervragen over weggelopen ezellen.

Het paranormale behoort tot de schepping, tot de gewone natuur. Het gevolg hiervan is dat het paranormale uit zichzelf niet slecht of ongeoorloofd is. Er bestaat wel een ongeoorloofd en verkeerd gebruik.

Er zijn vele heiligen die over paranormale vermogens beschikten, maar deze vermogens zelf zijn door de Kerk nooit als bewijs van heiligheid gezien. In de Kerk is er steeds gewaarschuwd tegen een simplistische gelijkstelling van het paranormale (buitengewone) met het bovennatuurlijke.

[Niet elk paranormaal verschijnsel is dus een wonder (en niet elk wonder is paranormaal!). Het paranormaal vermogen is geen teken van heiligheid. Een wonder is allereerst een teken dat naar God verwijst. Om het wonder als teken van God te ontdekken is altijd een gelovige houding vereist. Er is geen sprake van een bewijs. Een bewijs zou dwingend zijn, en God dwingt niet, Hij dringt zijn tekenen niet op, maar nodigt uit tot geloof. Beoordeling of een buitengewoon (al dan niet paranormaal) verschijnsel een wonder is, komt dan ook niet de natuurwetenschappen toe, hoewel deze wel een helpende hand kunnen bieden. Maar uiteindelijk kan alleen die instantie dit uitmaken die het charisma van het onderscheid heeft: het kerkelijk leergezag.]

1.6. VIER HANDGREPEN VOOR HET PARANORMALE

Als we nu concreet willen onderscheiden op het gebied van het buitengewone, paranormale, occulte enz. hoe weten we dat we op dat gebied de goede weg gaan? Ik zou u hiervoor vier algemene handgrepen willen geven.

a. Vanuit de psychologie wijzen we alles af wat psychisch ongezond is: bepaalde bewustzijnsverruimende methodes die vaak in werkelijkheid bewustzijnsverlagend zijn; allerlei occulte technieken, die angsten en psychoses kunnen opwekken.

[Misschien is het wel goed te waarschuwen tegen allerlei zogenaamde bewustzijnsverruimende therapieën. Er is een groot aanbod aan dit soort cursussen, waarin men, geheel volgens de New-Age-ideologie streeft naar een hoger bewustzijnsniveau, een nieuwe trap op de evolutieladder. Steeds gaat het om technieken om het onderbewustzijn te beïnvloeden of in de greep te krijgen. De processen van het onderbewustzijn zijn echter niet voor niets van nature onbewust. In sommige gevallen kan een psychiater psychische stoornissen verhelpen door de emotionele gebeurtenissen die verkeerd verwerkt (verdrongen) zijn, uit het onderbewustzijn te halen en ze opnieuw, maar nu goed, te laten verwerken. Reeds onder deskundige leiding blijkt dit vaak een hachelijke zaak. Wat nu te denken als Jan en alleman bewust probeert zijn onderbewustzijn onder controle te krijgen. In eerste opzet kan dit aardig lukken, maar op den duur kan dit alleen maar uitlopen op grote psychische schade, omdat het geheel tegen de natuur zelf van het onbewuste indruist. Men spreekt hier wel van het "verkrachten" van het onderbewustzijn.

De bewustzijnsverruiming waarnaar men in de New Age streeft, is in het algemeen eerder een bewustzijnsverenging. Het gaat niet om een hoger bewustzijn, maar eerder om een opgeven van het persoonlijk bewustzijn, en een opgaan in een soort collectief onderbewustzijn.]

b. Vanuit het geloof wijzen we alles af wat tegen het geloof is: occultisme, spiritisme enz. Bij veel nieuwe-tijdse openbaringen weet Jezus blijkbaar niet meer wat Hij twee duizend jaar geleden geleerd heeft. Vaak ontbreekt ook het juiste zicht op lijden en kruis, komen we reïncarnatie en zelfverlossing tegen en blijkt het hiernamaals een hierna-nogmaals.

c. Vanuit de moraal (ethiek) moeten we niets hebben van alles wat tegen de liefde is of de eigen verantwoordelijkheid aantast. God gebruikt mensen niet als louter willoos instrument, zoals in hypnose, mediamiek, channelling, trance, automatisch schrift.

d. Hierboven zijn we reeds de regel vanuit de pastoraal tegen gekomen: God werkt bevrijdend, de duivel werkt verslavend. God is niet op zoek naar slaafjes die willoos doen wat Hij zegt. Veel zieners, paragnosten en waarzeggers zijn

samen met hun 'volgelingen' volledig ondergeschikt geraakt aan hun openbaringen of zogenaamde spirituele gaven en hebben hun eigen verantwoordelijkheid opgegeven. Ze weigeren ook elke leiding of onderscheiding, van de kant van de Kerk of andere personen.

Een voorbeeld: Een man die het charisma meent te hebben dat de heilige Geest door hem spreekt. Als mensen hem iets vragen (wat dit ook is), dan gaat hij in gebed en krijgt het antwoord. Ik heb hem gevraagd eens met me te komen praten. Toen ik hem eindelijk aan de telefoon kreeg, zei hij mij kortaf: Jezus heeft mij verboden om met u te spreken.

1.7. EEN NATUURLIJKE DISPOSITIE

Fundamenteel vanuit de katholieke traditie in het omgaan met dergelijke buitengewone verschijnselen is de plaats die de menselijke wetenschappen hierin toebedeeld krijgen. God heeft zich in onze wereld bekend gemaakt en spreekt in de geschiedenis tot mensen in menselijke taal. Daar ligt de kern van het probleem bij de onderscheiding: is dit concreet spreken meer dan alleen menselijk?

Vaak wordt er teveel gedacht vanuit een tegenstelling tussen natuur en bovennatuur, tussen normaal en paranormaal, tussen gewoon en wonderlijk. Maar we moeten bedenken dat er voor God geen tegenstelling bestaat: voor Hem gaat het om de ene schepping die wij willen indelen in vakjes, vaak in twee vakjes: van God of van de duivel. De mogelijkheden in de schepping, - gaven, talenten, charisma's enz. - kunnen we goed gebruiken of verkeerd: we moeten onderscheiden hoe we ze als christen kunnen gebruiken. Daarom komen veel van dergelijke buitengewone verschijnselen zowel binnen als buiten het christendom voor.

Bekijken we een van de belangrijkste visioenen uit de kerkgeschiedenis: het visioen van sint Petrus in Hand. 10, 10-16. Petrus zal vaker nagedacht hebben wat de Heer met de 'onreine' heidenen wilde doen en op zekere dag heeft hij honger, en ... krijgt een visioen over eten: een laken met onreine dieren en een stem die zegt: Petrus, slacht en eet. In dit visioen werd een oplossing geboden voor de jonge Kerk. Voor een psycholoog is het visioen voldoende verklaard, voor Petrus en voor ons niet. We zien hierin wel bij Petrus een zekere natuurlijke dispositie om juist dit visioen te krijgen.

Bij alles wat menselijk is spelen psychische factoren een rol. Anders zou het niet menselijk zijn. Als God dus op menselijke wijze tot ons spreekt, moet dit spreken door de ziener of profeet heen.

1.8. OMGAAN MET HET KWAAD

Hoe moeten wij omgaan met het kwaad zoals het zich om ons heen in al zijn vormen manifesteert? De beste manier om met het kwaad om te gaan is er niet mee omgaan. Wie met pek omgaat wordt er door besmet. Maar we kunnen ons niet volledig onttrekken aan het kwaad, want dan zouden we de wereld moeten verlaten. En dan nog: we nemen onszelf mee en we dragen in ons dat mengsel van goed en kwaad.

Allereerst lijkt het mij belangrijk dat we ons niet moeten richten op het kwaad, ons er niet teveel mee bezig houden, ons er niet door laten fascineren. Enkele jaren geleden kwam een man naar mij toe die vertelde dat hij de hele dag de duivel vervloekte. Bij elke ruimte die hij betrad joeg hij eerst de demonen eruit.

Ik heb hem toen gevraagd of hij dan ook nog iets goeds kon doen? De duivel is zoveel aandacht niet waard. De duivel is helemaal geen aandacht waard. Vandaar dat de woestijnvaders ons hebben geleerd om hem te negeren, geen aandacht aan hem te schenken. Hij is niet interessant.

We kunnen op twee manieren de weg naar de hemel bewandelen. We kunnen kijken naar de hel en het kwaad, om vervolgens naar achteren te lopen en zo de afstand daarmee te vergroten. Toch lijkt het mij eenvoudiger zich om te keren en de hel en het kwaad de rug toe te keren door zich op de hemel en het goede te richten. Want de beste manier om het kwade te bestrijden is het goede te doen. De beste manier om zich te wapenen tegen het kwaad is de weg van Christus te gaan. Christus heeft ons de weg gewezen, is zelf de weg.

1.9. ANGST VOOR DE DUIVEL

Tot nu toe hebben we vooral over het kwaad gesproken. Maar we weten dat er ook de kwade bestaat, de duivel of Satan als aanvoerder van de demonen. Meestal moeten we in de pastoraal zeer voorzichtig zijn om hier over te spreken. Ik zei reeds dat hij niet interessant is. Spreken over hem kan makkelijk de angsten versterken.

Het is ook belangrijk om de werking van de duivel en zijn demonen in hun juiste proporties te zien, en wel vooral niet te overdrijven. Sint Augustinus schreef dat de duivel een blaffende hond is aan een ketting: hij kan blaffen; hij kan dreigen; hij kan lokken; maar hij kan alleen bijten als men naar hem toegaat. Een blaffende hond aan een ketting. Want Christus heeft alle boze machten overwonnen.

We moeten niet overal een duiveltje achter zoeken. Veel van het kwaad komt uit ons eigen hart.

Op zekere dag kwam de grote woestijnvader Antonius naar Alexandrië om daar te helpen in de strijd tegen de Arianen. Op de stadsmuur zag hij echter een zwarte kereltje (een demon) op een fluit spelen. Antonius zag hem en riep hem te komen. Toen deze de grote Antonius zag kwam hij bevend en bibberend naar hem toe. En Antonius vroeg: "Heb jij niets beters te doen dan hier te zitten fluitspelen". Toen antwoordde het duiveltje: in de woestijn moeten we met velen strijden om de vaders als was het maar een moment te kunnen verleiden, maar in de stad is ieder voor zichzelf tot duivel." Dat wil zeggen: in de stad gaat ieder uit zichzelf wel de verkeerde kant op.

De woestijnvaders lokaliseerden de strijd tussen goed en kwaad in hun eigen hart. We hebben de vrijheid om toe te geven aan de influisteringen van links (de demonen) of beantwoorden aan de voorstellen van rechts (de goede engelen). Hetgeen de monniken beschreven in termen van demonen komt voor een groot deel overeen met wat we heden ten dage eerder in psychologische bewoordingen zouden omschrijven. Die twee benaderingsvormen zijn niet met elkaar in strijd. We moeten zeggen dat altijd als er een eventuele invloed van buiten ons (goed of kwaad) in het spel is, er ook psychische factoren een rol spelen.

Bij alles wat menselijk is spelen psychische factoren een rol. Anders zou het niet menselijk zijn. Zelfs als God dus in het spel is, zal Hij op menselijk niveau een uitwerking moeten hebben, en zal er een psychische factor meespelen. Zeker bij het kwaad moet er een soort psychische opening zijn waardoor men vatbaar is voor dit kwaad. Dit kan bestaan in niet verwerkte (en meestal niet

vergeven) situaties, maar vooral ook in angst.

1.10. CULTUUR VAN DE ANGST

Een van de belangrijkste manieren waarop het kwaad onze vrijheid probeert aan te tasten is de angst. De eerste woorden van paus Johannes Paulus II toen hij net gekozen was, luiden: "Wees niet bang" en: "open de deuren voor de Verlosser." Hij wist beter dan wie ook dat de westerse wereld geteisterd wordt door een existentiële angst. Veel reacties, ook van christenen, komen voort uit angst: angst voor een atoomoorlog, angst voor 'het rode gevaar', angst voor 'het gele gevaar', angst voor de Islam, angst voor terrorisme, angst voor de dood, angst voor de toekomst: de opwarming en het smelten van de poolkappen, het ompolen van de aarde, een nieuwe ijstijd. Veel films spelen in op onze bewuste en onbewuste angsten. Alleen zo is het succes te verklaren voor 'The exorcist' en allerlei andere sensatie-filmen. Of meer recent 'The day after tomorrow'.

De mens zit vol angsten, maar om de een of andere reden kunnen angsten ons ook fascineren. Angst speelt een steeds grotere rol in onze maatschappij, vooral omdat voor velen geborgenheid en gemeenschap ontbreken. Ook christelijke onheilsprofetieën spelen in op deze angsten: "de wereld is zo slecht, God moet wel ingrijpen." En allerlei rampscenario's liggen al klaar: einde van de wereld, drie dagen duisternis, botsing met een komeet, ondergang van de wereld enz. In het begin van de vorige eeuw leefden vele christenen in angst voor de hel, voor de verdoemenis, voor het al dan niet gepredestineerd zijn. Dertig jaar geleden werd er gezegd dat de grootste overwinning van de duivel erin bestond, dat de mensen niet meer in zijn bestaan geloofden. Nu moeten we zeggen dat zijn grootste overwinning erin bestaat dat een rijk van de angst, een cultuur van de angst ontstaan is. In naam van de ratio werd alle angst voor God en de duivel afgezworen, maar zonder God zijn de angsten nog groter geworden.

De angsten zitten niet zozeer buiten ons: de angsten regeren allereerst in ons. Het zijn de angsten die voortkomen uit trauma's of onverwerkte emoties (en wie is er in onze tijd niet gekwetst, hoevelen komen uit een gebroken gezin met alle gevolgen van dien enz. ?); angsten voor het onbekende, voortkomend uit onzekerheid (wie is er in deze tijd zonder houvast niet onzeker?). Deze angsten worden geactiveerd door de gebeurtenissen om ons heen. Veel van deze angsten zijn onbewust, maar films, reclame, boeken, voorspellingen (of deze nu van profeten of van wetenschappers komen) spelen hierop in. In al deze angsten zoeken mensen houvast, zekerheid, geborgenheid, gemeenschap. Deze worden gezocht bij New Age groepen,

In de wirwar van indrukken en gebeurtenissen probeert de mens een ordening aan te brengen, overzicht te krijgen, verbanden te leggen en betekenis te zoeken. De primitieve mens doet dit vanuit een magische instelling. De rationele mens probeert het te doen vanuit de wetenschap, maar de mens is meer dan zijn ratio. De religieuze mens doet het vanuit zijn religie. Wij zoeken en vinden het bij Christus. Het is belangrijk waar wij steun zoeken want het toont onze levensinstelling. Onze levenswijze (leef-wijze) gaat zich aanpassen aan deze opvattingen. Hier ligt het gevaar van magie, astrologie, spiritisme en ander occulte bezigheden: men gaat de wereld beleven met een occulte bril op. Magie is met veel culturen verbonden. Veel christelijke gewoontes zijn door de secularisatie verdrongen en worden nu vervangen door vormen van bijgeloof. (Het alternatief van geloof is voor de meesten niet ongeloof maar bijgeloof.)

Wij weten dat we de echte geborgenheid en gemeenschap bij Christus kunnen vinden. Hij heeft al het kwaad overwonnen en kan onze angst wegnemen. Want ik zou willen zeggen: angst komt niet van God. Sint Jan verwoordt het duidelijk in zijn eerste brief: «Onze liefde is volmaakt, als wij betrouwbaar uitzien naar de dag van het oordeel, omdat wij in deze wereld leven volgens het voorbeeld van Christus. Liefde laat geen ruimte voor vrees. De volmaakte liefde drijft de vrees uit, want vrees duidt op straf en wie vreest is niet volgroeid in de liefde.» (1 Jo. 4,17-18)

1.11. Overweging en gespreksstof na de eerste voordracht

- * God werkt bevrijdend, het kwaad werkt verslavend en tast onze vrijheid aan:
 - in hoeverre heb ik nog bevrijding nodig ?
 - gebruik ik mijn vrijheid voor de liefde of voor mijzelf ?
 - ervaar ik de vrijheid van de kinderen Gods, zoals de H. Schrift het noemt ?

- * Er heerst een cultuur van de angst:
 - waar ben ik bang voor ? De toekomst, de situatie om ons heen, terrorisme ?
 - ben ik bang voor de duivel ? Waar schiet mijn vertrouwen op God te kort ?
 - waar in mijn leven ontnemt de angst mij de vrijheid om als kind van God te leven ?

tweede voordracht

... leraren naar eigen smaak die de oren strelen ...

Op zoek naar geborgenheid en gezondheid: buitengewone openbaringen en alternatieve geneeswijzen

1. INLEIDING: EEN MENIGTE LERAREN

Op het feest van de grote kerkleraar Thomas van Aquino wil ik beginnen met een anekdote uit zijn leven. Eens liep hij langs een kruisbeeld en hoorde Jezus vanaf het kruis zeggen: «Je hebt goed over mij geschreven, Thomas, wat wil je als beloning ontvangen?» En hij antwoordde: «Niets anders, Heer, dan Uzelf.» De enige beloning die Thomas wenste, is Christus zelf. Deze grote kerkleraar verwijst ook in alles naar Christus. Hij behoorde niet tot de leraren naar eigen smaak die de oren strelen. Sint Petrus spreekt zich in zijn tweede brief nog duidelijker uit: «Zo zullen er onder u valse leraren komen, die heimelijk verderfelijke ketterijen invoeren. Zij zullen zich niet ontzien tot hun eigen schielijke ondergang de Heerser te verloochenen die hen heeft vrijgekocht. [...] In hun hebzucht zullen zij u met verzonnen verhalen geld uit de zak kloppen.» (2 Petr. 2,1.3)

Onze huidige westerse wereld is in beroering door vele nieuwe leraren. Volgens sommigen is er alleen sprake van een crisis, maar steeds meer mensen menen dat de mensheid zich in een soort overgangsfase bevindt: het oude heeft al afgedaan, maar het nieuwe is nog niet volledig zichtbaar. We staan op de drempel van een nieuwe tijd, en het is nu aan ons om deze drempel te overschrijden.

Ook paus Johannes Paulus II verwees regelmatig naar het nieuwe tijdvak: het derde millennium. Op deze wijze voedde hij onze hoop op een betere toekomst, en richtte onze blik naar de Komst van Christus, naar de persoonlijke ontmoeting met de Heer die wij allen zullen hebben, op het eind van de wereld, of op het eind der tijden.

Voor veel mensen is het nieuwe tijdvak echter een zoeken naar nieuwe, alternatieve wegen. Het oude dat verlaten wordt, kan men karakteriseren met woorden als materialisme, techniek, rationalisme en verstand. Het nieuwe moet gezocht worden in spiritualisme (het ontwikkelen van het hogere 'zelf'), creativiteit, intuïtie en gevoel.

Een voorbeeld van deze opvatting: «Meer dan ooit is het belangrijk dat we ons bewust worden van de kracht van onze intuïtie, omdat ik geloof dat de mensheid een metamorfose doormaakt van een materiële naar een geestelijke wereld. We zijn op weg naar een nieuw tijdperk van spiritueel bewustzijn, een geheel nieuwe fase voor het menselijk ras, waarin we moeten leren een evenwicht te vinden tussen het spirituele en het materiële. Ik noem dit het 'tijdperk van het bewustzijn'.» (Char Margolis, Char. Het medium. Vragen van de aarde, antwoorden uit de hemel, Utrecht 25e (!) druk 2005, p. 14.)

Ook het christendom behoort - volgens deze opvatting - tot het oude dat afgedaan heeft, en daarvoor komt volgens sommigen een nieuwe, alle godsdiensten omspannende wereldreligie in de plaats.

Om de weg naar de nieuwe tijd (New Age) te effenen, moeten we streven naar een bewustzijnsverruiming. Zo zijn wij in staat om de mensheid op een hogere trap van de evolutieladder te brengen. Deze hogere trap bestaat in het tot ontwikkeling komen van paranormale vermogens. Hoe idyllisch zal Moeder

Aarde worden als iedereen in staat is om de ander (en zichzelf) te genezen, om contact te hebben met hogere geesten of gidsen en om in dromen en visioenen de weg naar de toekomst gewezen te krijgen!

Zo wordt er geredeneerd. Het is alleen jammer dat de werkelijkheid zich niet erg lijkt aan te passen aan deze droomwereld. Als men de fantasievoorstellingen over paranormale vermogens zoals deze in talloze boeken te vinden zijn, vergelijkt met de werkelijkheid, dan loopt dit op een teleurstelling uit. Of beter: men wordt met zware hoofdpijn en een kater wakker. Maar geen nood: er is na elke teleurstelling wel weer iets nieuws te vinden wat we kunnen uitproberen. Toch lijkt het erop dat het enthousiasme voor de New Age enigszins aan het afzwakken is. Maar een aantal verschijnselen van de New Age die hun wortels dieper hebben en ook vóór de jaren zestig van de vorige eeuw in bepaalde kringen in zwang waren, blijven onverminderd doorgaan. We kunnen dan denken aan het spiritisme, bepaalde vormen van magie en hekserij, paranormaal genezen, waarzeggerij enz.

In deze voordrachten zullen we ons vooral bezighouden met een tweetal min of meer paranormale verschijnselen die achter de grote variëteit van verschijningsvormen binnen de New Age gevonden kunnen worden. Als u zich hiermee bezig wilt houden is erg belangrijk om een goede kennis van zaken te hebben. Maar al te vaak worden verschijnselen bestreden vanuit angst en onwetendheid, meer dan vanuit kennis. Het gevolg is dat zo'n weerlegging averechts werkt.

Een voorbeeld vinden we bij het vuurlopen. Op diverse plaatsen in ons land worden weekendcursussen gehouden om over vuur te leren lopen en zelfs bij studentenontgroeningen wordt deze 'inwijdingsritus' gebruikt. Sommige christenen verwijzen naar de bijbeltekst dat het een gruwel voor de Heer is om zijn zoon of dochter door het vuur te laten gaan. Deze tekst heeft echter betrekking op een daad van afgodendienst waarbij men zijn zoon of dochter offert. Meestal wordt het vuurlopen alleen als een soort amusement verricht.

Maar hoe kunnen mensen over het vuur lopen. Dit moet toch wel 'bovennatuurlijk' of duivels zijn? Het antwoord is gelegen in de omstandigheden waaronder het gebeurt: er is een gewone natuurkundige verklaring voor te geven en ieder die de moed heeft om het te doen, zal het gelukken.

2.2. HET PARANORMALE

We moeten nu eerst enkele begrippen zuiver formuleren omdat dit anders erg veel misverstanden kan geven. Zo wordt het begrip 'paranormaal' soms anders gebruikt als dit in wetenschappelijke kringen bedoeld is. Het woord 'paranormaal' betekent letterlijk: 'naast het normale'. Het is dus een soort rest-begrip. Toch is paranormaal niet hetzelfde als abnormaal. Iemand van 2.10 m. lengte heeft geen normale lengte, maar we noemen het toch ook niet paranormaal. Paranormaal wordt het pas als het niet in ons alledaagse of wetenschappelijke wereldbeeld past, en daarom - al dan niet terecht - als onverklaarbaar, buitenzintuiglijk of bovennatuurlijk wordt beschouwd. We denken bij het paranormale aan de prestaties van paragnosten en helderzienden, voor zover het niet om bedriegers gaat, aan paranormale genezers, magnetiseurs of strijkers; maar ook aan de wonderen van de heiligen, zoals genezingen, voorspellingen, door de lucht zweven, stigmata, bilocatie (dit is: het op twee plaatsen tegelijk aanwezig zijn), inedia (lange tijd zonder voedsel leven) enz. Paranormale verschijnselen komen binnen en buiten de Kerk voor.

We kunnen de paranormale verschijnselen ruwweg in drie groepen verdelen, naar gelang hun frequentie van voorkomen:

a. De *paragnosie* (para-gnosis: 'naast de gewone kennis'). Dit is de mogelijkheid om kennis op paranormale wijze, dwz op niet-normale of niet-zintuiglijke manier te verkrijgen. De meest bekende vorm is die der helderziendheid. De paragnosie wordt ook wel aangeduid met de termen: paranormale waarneming, buitenzintuiglijke waarneming, ESP (Extra-sensory perception) of schouwen. Soms wordt ook nog het woord telepathie gebruikt.

Op 7 oktober 1571 werd bij Lepanto in een zeeslag de overwinning op de Turken behaald. Op de dag zelf liet paus Pius V het bericht van deze zege in Rome verspreiden. Hoe wist de paus dit, want de boden kwamen pas dagen later met het bericht in Rome aan? Hij had in een visioen de zeeslag gezien, en kon daarom de overwinning van de christenen melden.

Pater Borst, missionaris in Tanzania, had de paragnost Tholen leren kennen tijdens zijn verblijf in Nederland. Vanuit zijn missiepost consulteerde hij Tholen schriftelijk. Hij stuurde een tweetal luchtfoto's van de omgeving en vroeg waar er water te vinden was. Tholen stuurde de foto's terug met op één een kruisje: graaf hier! Met behulp van een boorspecialist werd er op 23 meter diepte water gevonden, hoewel de specialist eerder gezegd had hier nooit water te zullen vinden.

Onder de paragnosie vallen de helderziendheid, telepathie, waarzeggerij, voorspellingen maar ook profetieën, visioenen en verschijningen, het lezen in de harten en wat men in de charismatische beweging 'woorden van kennis' noemt.

b. Het *paranormale genezen*, ook wel magnetiseren genoemd. Dit is de meest bekende en meest gepraktiseerde vorm van het paranormale. Zo zijn er alleen al in Limburg ongeveer 100 mensen die het paranormale genezen als beroep uitoefenen, met wisselend succes. Het gaat hier om magnetiseurs, strijkers, gebedsgenezers en spiritistische genezers, enz.

In 1986 heeft er een groots opgezet onderzoek door de overheid plaatsgevonden om alle alternatieve geneeswijzen in kaart te brengen. Men wilde onderzoeken in hoeverre dergelijke geneeswijzen wettelijk toegestaan konden worden (ze werden vooral getolereerd), of ze effectief waren en eventueel in het ziekte-verzekeringspakket konden worden opgenomen. Volgens schattingen in 1986 zijn er ongeveer 1,4 miljoen patiëntenbezoeken aan paranormale genezers. Vergelijken we dit met de gewone geneeswijze: 50 miljoen patiëntencontacten door 10 miljoen Nederlanders. Voor de alternatieve geneeswijzen, waaronder de paranormale valt: 12 miljoen patiëntencontacten door iets meer dan 1 miljoen patiënten.

c. Tenslotte zijn er een aantal *restverschijnselen* die we kunnen indelen in parafysische, parabiologische en parapsychologische verschijnselen. We denken dan aan *psychokinese*, dit is, de mogelijkheid om met de psyche (of geest, in ieder geval niet op fysieke wijze) voorwerpen op enige afstand te bewegen. Daarnaast kennen we nog de materialisaties en dematerialisaties: denken we aan huilende en bloedende beelden. Er zijn allerlei fysische, biologische en psychische verschijnselen die de mystiek begeleiden, zoals stigmata, lange tijd zonder voedsel kunnen leven, Maria-verschijningen enz.

Elk van deze paranormale verschijnselen kan, al dan niet in combinatie met allerlei esoterische, occulte of spiritistische toestanden, aanleiding geven tot een grote verscheidenheid van verschijnselen. Om er enkele te noemen: waarzeggerij, reiki, magie, bezetenheid, spook- en Poltergeistverschijnselen. Vanochtend zullen we ons vooral richten op de paragnosie en het paranormaal genezen.

2.3. DE MENS: LICHAMELIJKE, GEESTELIJKE EN PSYCHISCHE ASPECTEN

We kunnen in de mens diverse niveaus van functioneren ontdekken. Er zijn fysische processen in het lichaam, en zuiver geestelijke activiteiten (als gevolg van de wil, het verstand, maar vooral het zelfbewustzijn) in de geest zelf. Daarnaast is er nog een soort tussengebied van de psychische processen (emoties, onderbewustzijn) in de 'psychè'. We gebruiken hier het woord 'psychè' op een zeer speciale manier, namelijk als het deel van de mens tussen lichaam (fysiek opgevat) en geest. Als we nu het paranormale beschouwen, bevindt dit zich geheel op het gebied van de psychè, ook al heeft het natuurlijk zijn uitwerkingen in de geest en het lichaam. Maar dit laatste kan alleen via de psychè. Zo hebben we een algemeen kader waarbinnen de diverse paranormale verschijnselen hun plaats krijgen.

Paranormaal begaafden hebben dus contact met de onzichtbare schepping. Betekent dit dat paranormale ervaringen automatisch met engelen en demonen te maken hebben? Nee, want boven lieten we al blijken dat de onzichtbare wereld ruimer is: ook de mens heeft hierin zijn plaats, ook al is hij normaal 'blind' voor deze wereld. Paranormalen hebben dan ook allereerst (en hoofdzakelijk) de mogelijkheid tot contact met de psychè van een andere mens.

2.4. TOEPASSING: PARAGNOSIE

Het specifieke van de menselijke geest (ten opzichte van de engelen) ligt erin dat hij niet in staat is tot directe communicatie, omdat zijn activiteit in de psychè steeds 'gegoten' wordt in beelden en vormen, die uit de zichtbare wereld komen.

Ontvangt men op paranormale wijze informatie uit de zichtbare of onzichtbare wereld, dan wordt deze door de psychè (en wel het onderbewuste deel) opgevangen, en kan daarna pas tot het bewustzijn doordringen. Alles gaat door de psychè van de 'ontvanger' heen, dat wil zeggen, het krijgt een vorm die aangepast is aan de ontvangstmogelijkheden, en deze vorm is meestal van de 'ontvanger' zelf afkomstig (ad modum recipientis). U ziet hier tevens het probleem van de beoordeling van de informatie: de vorm is van de 'ontvanger', maar de inhoud kan soms ook van de 'ontvanger' zelf afkomstig zijn!

Dat de ontvangen informatie afhangt van de 'ontvangstmogelijkheden' zien we duidelijk bij de paragnosten. Bij hen bestaat de tendens om zichzelf in anderen te ontdekken. Worden ze geraadpleegd dan dringen zich meestal beelden uit hun eigen verleden op, die in een associatieve verbinding staan met voorvallen uit het leven van de raadplegende persoon.

Croiset vertelde dat hij als hij contact heeft met een kankerpatiënt, regelmatig het beeld van een half-geschilde perzik ziet. Het gaat hier om een individueel symbool. Men moet weten dat Croisets moeder aan kanker gestorven is. Bij een van zijn laatste bezoeken aan haar zag hij op haar nachtkastje een half-geschilde perzik liggen.

De naam helderziende suggereert dat de paragnost de dingen helder ziet. Het tegendeel is echter vaak waar. In sommige gevallen zien paragnosten als het ware een duidelijk herkenbare film aan zich voorbij rollen, maar meestal gaat het om vage gewaarwordingen die vervolgens moeten worden geïnterpreteerd. Deze interpretatie is in vele gevallen het struikelblok: de buitenzintuiglijke indrukken waren als zodanig wel correct, maar de paragnost trok er de verkeerde conclusies uit.

De paragnost Croiset is enige tijd werkzaam geweest in een levensmiddelenzaak. Op een keer consulteerde hem een dame, aan wie Croiset in de loop van het consult vroeg,

of zij van rozijnen hield. "Neen," was het antwoord, "ik kan ze gewoon niet uitstaan." Of zij dan misschien werkzaam was in een groothandel van krenten en rozijnen? Ook dat klopte niet. "Nu begrijp ik er niets meer van!" riep Croiset uit. "Ik zie namelijk achter u een krat en daarop staat met grote letters geschreven: *Smyrna rozijnen*." "Nu is het mij duidelijk," zei de dame lachend, "ik ben in Smyrna geboren."

Er zijn in ons land veel mensen die zich paragnost of helderziende noemen, maar het aantal dat deze naam met recht draagt, is zeer gering. Zo zijn er maar weinig paragnosten bij wie de beelden even duidelijk en begrijpelijk overkomen als in de aangehaalde voorbeelden. En zelfs bij hen moet men meestal rekenen op een schimmige en grillige beeldvorming van de paragnosie, zo er al iets doorkomt.

De vier of vijf goede paragnosten in ons land hebben het in veel gevallen behoorlijk bij het rechte eind, maar bijna altijd zijn er wel storende factoren in het spel waardoor zij er ook voor een deel naast zitten. De goede paragnost laat het ook regelmatig afweten. Dan moet hij eerlijk bekennen: ik krijg geen beelden door. De beroepsparagnost komt dan in de verleiding om maar wat te verzinnen: een paragnost die altijd antwoord geeft is een leugenaar!

Hoe komen sommige mensen er dan toe om te menen dat ze de paragnosie als beroep kunnen beoefenen? En hoe komen veel mensen er toe hen te raadplegen en hen te vertrouwen? Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat er een viertal psychologische processen een rol spelen: de generaliseringstendens, de sluitingsmaking tendens, de controle-tendens en de projectie-tendens.

De paranormale indrukken gaan door de psychè heen, en via het onderbewustzijn dringen ze in beeldvorm tot het bewustzijn door. Met dit eenvoudige schema kunnen we tot een soort indeling komen van de verschillende soorten paragnosie.

2.5. INDELING VAN DE PARAGNOSIE

De verdeling naar de *vorm* volgt vanzelf uit de wijze waarop de ervaring tot het bewustzijn van de paragnost doordringt. Buitenzintuiglijke waarnemingen komen steeds via de psychè binnen. Ze gaan door het onderbewustzijn heen en komen tot het bewustzijn. Het is te vergelijken met een signaal dat opgevangen wordt, en vervolgens gedecodeerd of vertaald, zodat het begrepen kan worden. De vorm waarin het signaal tot het bewustzijn doordringt, biedt ons de mogelijkheid de paragnosie in te delen.

a. Het kan zijn dat de paragnost zich het signaal bewust wordt in een zintuiglijke vorm. Men spreekt dan van *zintuiglijke automatismen*. De vorm is zintuiglijk, en het is een psychisch automatisme omdat het zonder de wil, automatisch, tot stand komt. De paragnost heeft zelf niet in de hand of hij een beeld of een gevoel doorkrijgt, of hij iets hoort, ruikt of proeft. Niet iedere paragnost krijgt zijn indrukken in elk van de vijf zintuigen door. Integendeel: vaak gaat het alleen om zien, horen en vooral voelen. Dit laatste komt het meeste voor, vooral bij de paranormale genezers, die op deze wijze een diagnose kunnen stellen. Omdat er vijf zintuigen zijn, maakt men onderscheid tussen de volgende vijf zintuiglijke automatismen: helderziendheid, heldervoelendheid, helderhorendheid, helderruikendheid en helderproevendheid. Daaraan wordt nog een zesde toegevoegd: helderwetendheid. Dit is de ervaring van een zeker weten, vaak ook een soort onbestemd gevoel, dat niet tot een zintuiglijke vorm komt. Het signaal blijft als het ware 'hangen'.

b. Naast de zintuiglijke automatismen, komen er ook *psycho-motorische automatismen* voor: het signaal in het onderbewustzijn komt tevoorschijn door

onbewuste spierbewegingen. De drie meest bekende vormen zijn: de bewegingen van de wichelroede of pendel, het automatisch schrift (met of zonder hulpmiddel van de planchette, een rijdend wagentje met pen) en de bewegingen van het 'kruis' of glas over het ouija-bord (het zogenaamde glaasje schuiven). Bij deze motorische automatismen wordt het signaal dus omgezet in bewegingen, die zichtbaar gemaakt worden met een hulpmiddel. Bij alle motorische automatismen is het niet mogelijk om aan het verschijnsel zelf te onderscheiden of de informatie door paragnosie verkregen is, of gewoon uit het eigen onderbewustzijn naar boven komt. De herkomst van de informatie is alleen door de inhoud te achterhalen.

Een helderziende vrouw uit Heerlen die met behulp van automatisch schrift allerlei vragen beantwoordt, kreeg op zekere dag allerlei gegevens door over de heilige Antonius van Tarsisië. Dit is een mooi voorbeeld hoe het onderbewustzijn creatief te werk kan gaan: er bestaat geen heilige met de naam Antonius van Tarsisië. Waarschijnlijk is de naam een mengsel van de heiligen Antonius van Padua, Franciscus van Assisië, en Tarcisius. Zowel bij de zintuiglijke als de motorische automatismen gaat het ontvangen 'signaal' door de psychè, het onderbewustzijn, heen. Daarom is het moeilijk om uit te maken of het werkelijk gaat om een signaal van buiten, of om een signaal uit het eigen bewustzijn. Dit onderbewustzijn speelt al een belangrijke rol bij het 'vertalen' van het signaal, maar kan ook zelf informatie toevoegen. Bij het 'vertalen' kunnen we spreken van verbeelding in de letterlijke betekenis van verbeeld-ing, een tot beeld brengen. Dit is iets anders dan fantasie of inbeelding (in-beeld-ing: een signaal uit het eigen onderbewuste komt tot beeld). De bepaling van het verschil tussen verbeelding en inbeelding is niet zo eenvoudig, en daarom komen hieruit ook veel vergissingen voort in de beoordeling van paragnostische informatie. Dit is een van de redenen dat men de paragnosie nooit helemaal kan vertrouwen.

2.6. BETROUWBAARHEID VAN DE PARAGNOSIE

Paragnosie blijkt niet zo 'ideaal' te zijn. Het bezorgt de paragnost vaak veel last, maar ook blijkt de kennis door paragnosie verkregen onberekenbaar: men kan er niet op bouwen, want de paragnost heeft dit vermogen niet in eigen hand. Hij kan niet zo maar oproepen wat hij wil, en is afhankelijk van wat er doorkomt, als er al iets doorkomt. De paragnost kan alleen zijn aandacht op een bepaalde zaak richten en moet dan maar afwachten of er iets komt dat bruikbaar is.

De belangrijkste gevolgtrekking is dat paragnosie **NOOIT ZEKERE KENNIS** oplevert, en daarom kunnen we er **NOOIT VOLLEDIG OP VERTROUWEN**. De paragnost kan nog zo goed zijn, nog zo vaak in de roos geschoten hebben, als hij nu hier een concrete uitspraak doet, zullen zijn woorden opnieuw getoetst moeten worden. Is het werkelijk een paranormale ervaring of komt het uit het onderbewustzijn? Als de ervaring paranormaal is, hoe moet deze dan geïnterpreteerd worden: heeft er misschien een persoonsverwisseling plaatsgevonden, is een detail doorgekomen terwijl de hoofdzaak ontbreekt, is er sprake van verdichting of vermenging? Het antwoord op deze vragen kan alleen door de werkelijkheid zelf gegeven worden.

Dit geldt voor elke vorm van paragnosie, dus ook voor de bovennatuurlijke! Zelfs als we overtuigd zijn van het bovennatuurlijk karakter, dan nog mogen we er ons niet volledig aan overgeven, en moeten de gegevens getoetst worden aan de feiten, aan de gegevens van de wetenschap en aan de

Openbaring. Zelfs als we de zekerheid hebben dat God ons iets openbaart, dan nog verwacht Hij van ons dat we ons verstand blijven gebruiken.

Een pastoor ging naar de gestigmatiseerde Therese Neumann om van haar te horen of het nodig zou zijn om een zieke man, wiens biecht hij gehoord had, het Viaticum te brengen. Op Thereses advies liet de pastoor dat achterwege. De man stierf echter onverwachts en nu maakte de pastoor zich verwijten, dat hij de zieke de Heilige Communie niet had gebracht.

Samenvattend kunnen we zeggen dat paragnosie ons helpen kan in die gevallen waarbij het om concrete, verifieerbare gegevens gaat, zoals vermissingen, opsporingen en diagnoses. Een juist gebruik van paranormale vermogens is binnen bepaalde grenzen ook op andere terreinen mogelijk. Onder speciale condities kan men van een paragnostisch 'vermogen' binnen een ruimer kader van hulpverlening gebruik maken. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in de levens van diverse heiligen. Noodzakelijk is het dat de paragnost met tact en voorzichtigheid paragnostisch verkregen gegevens in de loop van het gesprek gebruikt. Of beter nog, men kan ze het beste als aanwijzingen beschouwen om het gesprek in een bepaalde richting te leiden.

2.7. OP ZOEKEN NAAR ZEKERHEID

Vanaf primitieve tijden zoekt de mens naar houvast. Occultisme, spiritisme, New Age en allerlei nieuwe leraren beloven dit alles. In het zoeken naar houvast in situaties van onzekerheid ligt de belangrijkste reden waarom mensen waarzeggers consulteren, kaart gaan leggen, spiritistische séances bezoeken, zich aansluiten bij kleine New Age groepen enz.

Enkele jaren geleden kwam een vrouw in grote angst naar mij toe. Zij was een alleenstaande moeder en ze vertelde dat ze doodsbang was omdat een waarzegster tegen haar gezegd had dat ze binnen een week een auto-ongeluk zou krijgen, waarbij haar zoontje betrokken zou zijn. Deze waarzegster was de enige persoon waar de vrouw een wat dieper contact had. Ze zag haar als de enige vriendin die ze had en ging er regelmatig naartoe om - tegen betaling - raad te vragen. Nu was ze helemaal van haar stuk. Hoe tragisch dat de enige vriendin van deze vraag een waarzegster was, die tegen betaling op haar angsten inspeelde en deze vergrootte. Daardoor was de kans dat ze inderdaad een auto-ongeluk zou krijgen vrij groot.

Maar ook binnen de Kerk komen we een gelijksoortige houding tegen bij mensen die zich vastklampen aan allerlei openbaringen, profetieën en verschijningen. Soms wordt datgene wat hooguit een opstapje naar geloofsverdieping is, gemaakt tot de kern van het geloof.

Een historisch overzicht van alle visioenen en openbaringen brengt aan het licht dat ze wat hun voorstelling en inhoud betreft, nauw verwant zijn met de culturele en religieuze context van de plaats en de tijd der zieners. In christelijke milieus zijn het vooral Jezus en Maria die verschijnen, in spiritistische kringen ziet men de gestorvenen, naar ufologen komen wezens die zich als buitenaards openbaren. Het verschil in inhoud kan verklaard worden door het verschillend verwachtingspatroon van de ziener en zijn omgeving. Daarmee is nog niet alles altijd geheel verklaard maar het is wel verhelderend om de samenhang tussen boodschap en milieu onder ogen te zien. Voorspellingen over dreigende straffen en het naderende einde spelen in op de (bewuste of onbewuste) angsten van de omgeving, die tevens de bron van dergelijke boodschappen lijken te zijn. En hemelse bezorgdheid over het merk kaarsen of de bouw van een hotel lijken meer op aardse zorgen van de zieners. Het aantal voorbeelden

is hier legio. De inhoud van de openbaringen toont dat de meeste verschijningen minstens voor een belangrijk gedeelte bepaald worden door de zieners, en dit noopt tot grote voorzichtigheid, iets wat de Kerk meestal niet in dank wordt afgenomen.

In België bestaat al een tiental jaren een maandblad *Profetische stemmen* dat allerlei actuele zieners en profetieën vanuit de hele wereld citeert om aan te tonen dat het einde zeer nabij is. Binnen het jaar (en dat al tien jaar lang!) zal het beginnen. Ja, het is al begonnen, want kijk maar naar de rampen die gebeuren.

Al dit soort openbaringen spelen in op bewuste en onbewuste angsten die reeds in ons leven. Daarom spreken ze zo vele mensen aan. Angsten voor rampen en oorlogen, angsten voor de toorn van God die bij al het kwaad om ons heen wel aanstaande moet zijn. En sinds kort ook angst voor terrorisme en angst voor de Islam. Het is opvallend dat er in de laatste jaren diverse profetieën inspelen op deze twee laatste angsten die daarvoor nauwelijks vermeld werden. Het rode gevaar lijkt verdwenen, hoewel er nog gewaarschuwd wordt voor geheime ontwikkelingen in Rusland of voor de dreiging van China.

Heribert Mühlen schrijft over christelijke profetie binnen de Kerk: «Steeds is God helemaal aan het werk en steeds is de mens er helemaal bij betrokken. De profeet spreekt woorden die uit hemzelf komen. De voorstellingen en indrukken die daardoor worden opgeroepen, hangen met zijn levensgeschiedenis en zijn levenservaring samen. Tegelijk echter wil God daardoor tot anderen spreken, ze tot geloof opwekken.» God heeft zich in onze wereld bekend gemaakt en spreekt tot mensen in menselijke taal. Het gaat steeds om een bemiddelde openbaring, dat getekend en beperkt is door de wijze waarop het tot ons komt. Daar ligt de kern van het probleem bij de onderscheiding.

2.8. NEW AGE BEWEGING EN DE WEG TERUG NAAR CHRISTUS

New Age bestaat voor een groot deel uit zoekers, gekwetste mensen op zoek naar geluk en liefde, naar gemeenschappen en geborgenheid. Juist hierdoor trekken de vele cursussen en groepjes binnen de New Age Beweging. Na een aantal jaren komt men tot de ontdekking dat men ook in dit clubje niet kan vinden wat men ten diepste zoekt. Men gaat over naar een ander groepje, totdat de desillusie of de schade groot genoeg is om weer open te staan voor het Evangelie.

Daarom is onze opstelling ten opzichte van de New Age zo belangrijk. De eerste generatie New agers is reeds aan het afhaken. Vangen we ze op, of stoten we ze af?

Een jaar of vier geleden begon er een duidelijke neergang, maar nu lijkt de New Age weer volop in de belangstelling. Maar ik vraag mij af of dit niet ten dele komt door de felle en overdreven bestrijding door bepaalde christelijke groeperingen. Door de zwart-wit opstelling dat alles binnen de New Age Beweging slecht en zelfs duivels zou zijn, blokkeert men de toegang naar de Kerk. Want New Age is een halve waarheid en het is ook een leugen om die halve waarheid te ontkennen.

De weg terug is vaak een lange weg. Allereerst groeit het besef dat het niet lukt om zichzelf te verwerklijken, tot een hoger bewustzijn te komen of zichzelf te verlossen. In tegendeel, angst en schuldgevoelens komen steeds sterker op. Dan moet men over gaan tot de beslissing: voor of tegen Jezus.

Slechts na lange tijd en veel strijd lukt het om volledig afstand te doen van de opvattingen en praktijken van de New Age. Ik merk in de pastoraal dat de openheid en liefde doorslaggevend zijn om mensen over de drempel naar de Kerk te krijgen. Alleen zo worden deze mensen werkelijk geholpen. Het is heel makkelijk om te zeggen: dat is fout, en dat is fout, en dat is fout. Maar daarna hoeft men verder niets meer te zeggen omdat de ander allang afgehaakt heeft. Nodig is een zekere sympathie. Een sympathie, niet met de dwalingen, maar met de mens achter de dwaling. Reeds sint Augustinus heeft gezegd: we moeten de zonde haten en de zondaar liefhebben. Sympathie is niet hetzelfde als gelijk geven. Deze twee begrippen worden soms verward. Er wordt dan, bewust of onbewust, gedacht: als je het met me eens bent, ben je mijn vriend en anders mijn vijand.

Het kenmerkende van het christendom is haar opvatting van liefde. Christelijke liefde is offerende liefde. De Indiase goeroe Saj Baba spreekt ook over de liefde. Maar voor hem betekent dit iets anders dan voor ons. Moeder Teresa van Calcutta zegt: liefde is pas liefde als het pijn doet. De rol van het Kruis. Er is geen christelijke liefde zonder kruis.

Als we zien dat men in New Age zoveel over liefde spreekt, is dit een uitnodiging voor ons om de echte liefde te beoefenen. Binnen het spiritisme probeert men de band met de gestorvenen te herstellen. Maar wat hebben wij christenen gedaan met de prediking over het hiernamaals? En hoe gaan wij om met de gemeenschap der heiligen? Wij hebben contact met onze overleden familieleden, maar dan wel in Christus, in zijn Kerk. En tenslotte: in de theosofie ziet men uit naar een nieuwe toekomst, naar de komst van de Maitreya. Wij bidden na de consecratie: "totdat Hij wederkomt". Maar heeft dit voor ons reële waarde in ons dagelijks leven. Kijken wij werkelijk uit naar de Wederkomst van Christus?

2.9. OP ZOEK NAAR GENEZING: ALTERNATIEVE GENEESWIJZEN

De meeste mensen komen met de New Age Beweging in aanraking via de alternatieve geneeswijzen. Op zich staan deze los van de beweging, maar meestal weerspiegelen ze dezelfde mentaliteit.

Als we de advertenties voor alternatieve geneeswijzen bekijken, krijgen we de indruk dat er voor elke mens wel een eigen therapie bestaat. Naast de meer bekende homeopathie, acupunctuur, massage en magnetiseur, komen we zaken tegen als holistische gezondheidszorg, kleurentherapie en Bachremedie. Bij voetreflexzonetherapie, astrologie, creatieve relaxatie en danstherapie kunnen we ons nog iets voorstellen, hoewel het zeer de vraag is of onze voorstelling juist is. Maar als de kruidendokter nu fytotherapeut heet, en de 'bottenkraker' netjes chiropracticus, wordt het ons niet gemakkelijker gemaakt. En wat te denken van Mazdaznan, balneotherapie en Shiadnu? Zelfs met het standaardwerk komt men er niet meer uit.

Naast de therapieën voor zieken zijn er nog de gezondheidstherapieën. Iemand die niet ziek is wil gezond blijven, of beter nog zichzelf verbeteren en opklimmen tot een 'hoger bewustzijnsniveau'. Allerlei oosterse methoden vinden hier grif aftrek op de westerse markt. Nee, ze zijn niet religieus, wordt ons verzekerd. Ze zijn zelfs supra-religieus. Zo zijn transcendent meditatie en Mahikari bedoeld ter bevordering van de vrede, maar zeker niet religieus. Er wordt alleen een inwijding verlangd, waarin men een daad van aanbidding aan de leider/goeroe/oprichter stelt, maar wie valt daar nou over? (Toch hooguit een christen kan dat zien als afgodendienst.) Zelfs Amerikaanse verkooptechnieken kunnen helpen om een primitieve methode van autosuggestie aan te bevelen.

Men kan zeggen dat er een soort gezondheidscultus is ontstaan, met aanbidding van de gezondheid en de ontwikkeling van het hogere zelf in ons. Dit alles wordt nog ondersteund door het beeld van de 'ideale mens' zoals deze ons in de reclame toelacht. Iemand die niet gezond is heeft dat aan zichzelf te danken: zijn eigen psychisch problemen werken zich uit, en nou moet hij maar snel een zelfgenezende cursus volgen. Want een zieke of gebrekkige kan niet in de maatschappij functioneren; hij telt niet mee, is afgeschreven, nu, maar ook voor het nieuwe tijdperk dat aanbreekt en waarin alleen plaats is voor gezonde en psychisch verruimde mensen met een hoger bewustzijn.

Heel Zijn. Ziekte of het niet Heel zijn is het gevolg van een beslissing.

Deze beslissing wordt door ons genomen, bewust of onbewust. Wij kiezen voor het niet Heel zijn omdat wij aanvoelen dat wij er voordeel aan hebben om verdeeld of ziek te zijn. Uit: Het Acorn Boek over Heel-wording Door het Christus Bewustzijn voor Eigen en Planitair Welzijn, Mol(B), blz. 5.

De christelijke betekenis van het lijden is hier ver te zoeken.

Tegen de kruidendokter en homeopaat zal men niet zo snel bezwaar maken. Yoga kan een ander woord voor gymnastiek-oefeningen zijn als het daarbij blijft en niet, wat meestal het geval is, uitgebouwd wordt tot een religieus systeem waar men haast vanzelf in wordt getrokken.

Naast echte alternatieve geneeswijzen zijn er honderden therapieën en behandelwijzen die een mengsel van psychologische trucs, autosuggestie en (veelal oosterse) religie zijn, overgoten met een esoterisch (opwindend als je iets ontdekt dat je buurman nog niet weet) of wetenschappelijk sausje. Iedere keer opnieuw wordt in deze sector het ei van Columbus uitgevonden, maar meestal is het een financieel ei voor de ontdekker, en geen gezondheids-ei voor de gebruiker.

De overheid kan nog steeds geen onderscheid maken tussen therapieën die een geneeswijze zijn en diegene die ten onrechte deze naam dragen. Onderzoek zal in de komende tijd moeten uitmaken welke behandelingen effectief zijn en welke niet. Maar als christen is dit niet het belangrijkste. Gaan we daarom in het kort de zes hoofdstromingen binnen de alternatieve geneeswijzen af.

a. Homeopathie. Dit dient zich geheel hetzelfde aan als de 'gewone' geneeskunde. Het wordt alleen 'alternatief' genoemd omdat het (nog) niet aan de medische faculteiten gedoceerd wordt. Er zijn reeds vele artsen die naast de gewone medicijnen van de homeopathie gebruik maken. Problematisch lijkt het allen nog bij niet-artsen, hoewel deze soms beter in de homeopathie thuis zijn dan de arts.

b. Hetzelfde geldt min of meer voor de manuele therapieën, waartoe de 'reguliere' fysiotherapie hoort, maar ook de chiropractie ('bottenkraken'), en nog een aantal methoden om met behulp van handgrepen een gestoorde gewrichtsfunctie te normaliseren. Vaak beoefend door fysiotherapeuten.

c. De natuurgeneeswijzen. Voor zover deze werkelijk een natuurlijke geneeswijzen zijn zullen er ook hier niet veel problemen zijn. De moeilijkheden liggen op het gebied van de opleiding en werkzaamheid van de behandelwijze. De overgang naar kwakzalverij en religie blijkt hier niet altijd even scherp. Maar er zijn enkele goede beroepsorganisaties in Nederland.

d. Acupunctuur. Ook hier gaat het vooral om een natuurlijke methode. Toch gaat het (onvermijdelijk?) gepaard met allerlei religieuze vormen. De toekomst zal moeten aantonen in hoeverre de religieuze achtergrond wezenlijk is. Zo blijven er nu nog vraagtekens voor een christen.

e. Antroposofische geneeswijze: het gaat hier om een soort 'totaalpakket', waarin allerlei methoden gecombineerd worden. De antroposofie van Rudolf Steiner is niets

anders dan een afsplitsing van de theosofie en gebouwd op de spiritistische openbaringen. Ook al heeft het naar buiten toe een neutraal jasje, of probeert het zelfs wat christelijk te lijken, geen enkele christen zal zich aan een behandelwijze door antroposofen horen bloot te stellen.

f. Paranormale geneeswijze. Ook hier kan niet zomaar een ja of nee uitgesproken worden. Op zich is het paranormale genezen een natuurlijk verschijnsel, dat men echter goed en verkeerd kan gebruiken. Doorslaggevend is de levenshouding van de genezer. Door een gebrekkige opvang vanuit de Kerk zijn de meeste genezers in Nederland sterk spiritistisch beïnvloed.

Samenvattend blijkt dat bij al deze therapieën het maken van onderscheid tussen goed en kwaad moeilijk is. De betrouwbaarheid van de therapeut/genezer is hier minstens van even groot belang als de (nog niet wetenschappelijk aangetoonde) effectiviteit van de behandelwijze. Men moet zich dan ook de vraag stellen of het - uitgezonderd homeopathie, sommige vormen van manuele therapie en, onder bepaalde voorwaarden, de paranormale en natuurgeneeswijzen - wel zo nodig is om van het alternatieve circuit gebruik te maken. De christen zal toch niet ten koste van alles hoeven te streven naar genezing.

2.10. GEBEDSGENEZERS EN PARANORMALE GENEZERS

Wat is het verschil tussen een gebedsgenezer en een paranormale genezer of magnetiseur? Op het eerste gezicht lijkt het antwoord eenvoudig. Een gebedsgenezing behoort tot de bovennatuurlijke orde, een genezing door magnetiseren tot de natuurlijke orde. Magnetiseren is dan een natuurlijk proces, dat we paranormaal noemen omdat we niet precies begrijpen hoe het werkt. Gebedsgenezing is allereerst gebedsverhoring. De gebedsgenezer is geen genezer in de eigenlijke zin van het woord. Hij is iemand met een groot geloof, die dit geloof eventueel weet over te brengen op de patiënt.

In onze tijd zagen we een vorm van gebedsgenezing bij o.a. pater Tardif. De enige werkzaamheid van de 'genezer' is het opwekken van het geloof en het doen vertrouwen op de genezende aanwezigheid van de Heer. Ook de genezingen in de diverse bedevaartplaatsen kunnen we als gebedsgenezingen opvatten.

Al deze mensen kunnen we eigenlijk geen paranormale genezers noemen, omdat er bij hen weinig paranormaals te vinden is. Zij hebben een groot geloof en weten dit ook over te brengen op hun omgeving.

Als we dus binnen de paranormale genezers toch over gebedsgenezers willen spreken, dan geven we aan dit woord een iets andere betekenis. We moeten bedenken dat het onderscheid natuur-bovennatuur geen scheiding is. Ook gaat het niet om twee verdiepingen boven elkaar. De bovennatuur veronderstelt de natuur, en de natuur wordt opgenomen en verheven in de bovennatuur. Zo kan het op zich natuurlijke magnetiseren opgenomen worden in de bovennatuur: het 'paranormale' wordt in het bovennatuurlijke voltooid. Dan is een gebedsgenezer dus een magnetiseur die zijn gave vanuit het geloof heeft ontwikkeld en de genezing in een sfeer van gebed verricht. In die zin noemen veel magnetiseurs zich gebedsgenezer.

Toch is hiermee het probleem niet opgelost. De genezer weet vaak zich een medium van hogere krachten/machten, die hij afhankelijk van zijn persoonlijke geloofsovertuiging en beleving onpersoonlijk (de natuur, kosmos, energie, een onpersoonlijke god) of persoonlijk (geleidegeest, controle, een heilige, Jezus) noemt. Hieraan zien we dat we de natuur, in dit geval het

paranormale genezen, goed kunnen gebruiken of verkeerd. De context en de intentie van de 'genezer' zijn dus erg belangrijk. Want anders dan bij een reguliere arts, maakt de religieuze context wel degelijk uit. Bij de meeste genezers lopen geneeswijze en religie door elkaar.

Als we denken aan christelijke genezers die beweren in opdracht van Jezus te werken, dan gaat het hier niet om magiërs, maar veeleer om diepgelovige mensen die vaak met een verbazingwekkende volharding de hulp van God inroepen. Veel van dit soort genezingen dragen dan ook het karakter van een gebedsverhoring.

2.11. BEOORDELING VAN PARANORMALE GENEZERS

Mag men naar een paranormale genezer gaan? Na al het hier bovenstaande is het wel duidelijk dat er op zich geen bezwaar is tegen het magnetiseren. Eventuele problemen liggen niet bij deze geneeswijze zelf, ook al kunnen we er geen verklaring voor vinden. De vraag waar men echter concreet voor gesteld wordt, is veeleer: naar welke genezer kan men gerust gaan, en bij welke kan men maar beter wegblijven.

De vraag moet dus niet zijn: is een paranormale gave van God of van de duivel? Maar: is de mens die deze gave gebruikt iemand die in Gods kracht werkt? Waar gaat het hier om? Om de persoon van de genezer. Bemiddelt hij echte genezing en bevrijding van mensen, of is de genezing een schijn-genezing? Is hij er op uit om werkelijk te genezen of om de mensen vast te binden, en afhankelijk te maken van zijn eigen persoon, tot zijn eigen meerdere glorie? Wordt de patiënt vrijgemaakt voor een nieuwe relatie met zichzelf, met God en met de mensen, of wordt hij zoveel mogelijk klein en hulpbehoevend gehouden? Vindt hier een echte genezing en bevrijding plaats of wordt het probleem verplaatst doordat de patiënt de ene kwaal kwijtraakt en de ander krijgt? Je hoort soms van mensen die alternatief worden genezen van een zeer been, maar met een permanente depressie naar huis gaan. Kortom: Wat is dat voor een mens die alternatief geneest? Dáár gaat het om, niet of iemand een kerkelijk christelijk bordje op zijn deur heeft.

2.12 GEVAREN VOOR PARANORMAAL BEGAAFDEN

1. Paranormaal begaafden hebben niet de neiging om te blijven steken in de materiële wereld, maar ze staan wel bloot aan de verleiding geheel op te gaan in de onzichtbare wereld. Het onzichtbare is echter net zo goed slechts een deel van de schepping zoals het zichtbare deel. Tussen een materialist en een spiritist bestaan dus niet zoveel verschillen.
2. Paranormaal is niet identiek met bovennatuurlijk. Rondom paranormaal begaafden ontstaan bijna steeds een kring van toegewijden die zich in zekere zin aan hun orakel onderhorig maken. Als zo iemand dan 'openbaringen' heeft dreigt het gevaar van een soort messiascomplex.
3. Paranormaal begaafden staan meer dan andere mensen bloot aan kwade invloeden. Spiritisme is voor hen dan ook een grotere verleiding dan voor andere mensen. Men zal zich moeten wapenen met gebed, dienstbetoon en sobere levensstijl. Ook een intensievere begeleiding naar zuivering en heiliging van hun vermogens is noodzakelijk.
4. Belangrijk onderscheidingsmiddel: werkt het bevrijdend of verslavend. Wanneer een paranormale gave goed wordt gebruikt, werkt zij niet verslavend, maar verlossend en bevrijdend. Bevrijden is goddelijk, verslavend is duivels. Paranormale gaven kunnen bevrijdend of verslavend werken.
5. Onderscheiding der geesten blijft geboden. Bv. weezin tegen het heilige, of onrust bij het gebed kunnen tekenen zijn dat er iets mis gaat.
6. De parapsycholoog Tenhaeff wijst op een zekere desintergratie van de persoonlijkheid der paranormale begaafden. Daardoor zullen ze zich ook eerder laten beheersen door hun vermogen, dan het omgekeerd onder controle te houden.
7. Uit eindelijk geldt wat voor elk talent van kracht is: het moet geïntegreerd worden in de hele

persoon, gezuiverd en geheiligd, om het tenslotte goed te kunnen gebruiken voor eigen zaligheid en die van anderen.

Dit proces van integratie van de paranormale gave in het eigen menszijn, en in de weg der heiliging, is een langzaam proces van verlossing en heiliging. Mag men zijn paranormale gave ontwikkelen? In Gods ogen lijkt dit alleen maar goed, als de gave 'gedoopt' wordt en in de dienst van Zijn koninkrijk wordt opgenomen. Belangrijk is dus hoe men de gave gebruikt. Als het is voor egoïstische zelfontplooiing, voor geestelijke zelfbevrediging dan lijkt het me net zo slecht als elk andere begaafdheid die men uitsluitend ten eigen bate aanwendt. Maar de afweging hiervan is niet zo eenvoudig: gebruikt men zijn gave zogenaamd voor het heil der mensheid, maar in feite wil men er door opvallen of er beter van worden. Men hoeft er niet slechter van te worden, maar waar slaat de balans door? Ongetwijfeld als men de mensen alleen nog maar in schijn helpt, maar in feite aan zich bindt, van zich afhankelijk maakt.

Paranormale gaven horen evenzeer bij het menszijn als elk ander aspect ervan. De gave moet worden gezuiverd en geheiligd. Men moet bidden of en hoe hij deze gave moet gebruiken. Zo iemand mag bidden om van de beker bevrijd te worden (paranormale gaven zijn zelden een pretje), maar als dit gebed niet verhoord wordt, moet hij er mee leren leven, en wel om er in Gods Geest mee om te gaan.

2.13. EEN CHRISTELIJKE HOUDING TEGENOVER HET LIJDEN

Ziekte en lijden is volgens sommige nieuwe leraren een gevolg van eigen schuld of van eigen keuze. Van Christus hebben wij echter een geheel andere houding geleerd tegenover het kruis dat wij op onze levensweg in de vorm van ziekte en lijden tegenkomen. Het christendom is geen weg om het lijden te ontvluchten. Christus wijst ons de weg door het lijden heen. Hij maakt het kruis niet lichter, Hij maakt het dragelijk. We zien het einddoel.

Iedere mens is op zoek naar geluk, naar vrede, naar vreugde, maar er zijn twee manieren waarop men kan zoeken. Men kan het najagen, zelf willen grijpen; maar men kan zich ook openen naar God, om het te ontvangen. Alleen het materiële aardse genot kunnen we op eigen kracht najagen en proberen te grijpen. De veel belangrijkere geestelijke genietingen kunnen we niet grijpen, kunnen we alleen ontvangen, ontvangen van God. Alles wat belangrijk is moeten we ontvangen: het leven, de liefde, ...

We moeten de handen van ons hart omhoog durven richten, en de verkrampte vingers openen, om los te laten wat we zelf gegrepen hebben. Als we zelf grijpen, sluiten we de hand, sluiten we het hart en hoe meer we willen vasthouden, hoe meer het hart zich sluit, ineen schrompelt, hoe meer de liefde verschrompeld, hoe meer het egoïsme groeit. Pas als we de handen openen kan God dit wegnemen en onze handen met zijn gaven vullen. Maar juist daar ligt onze angst, een wantrouwen jegens God, een zeker ongeloof. Als God onze handen leegmaakt, zal Hij ze dan ook weer vullen? Als Hij ons het kruis oplegt, zal Hij ons dan ook de verrijzenis zenden? Als wij nu ons kruis aanvaardden, zal Hij ons dan helpen het te dragen, ja zelfs ons nu al verkwikken?

Dit samengaan van lijden en geluk zien we het duidelijkst aan de liefde zelf: leven in liefde is steeds ook een sterven aan zichzelf, zichzelf opgeven. Alleen door het lijden dat ons in het leven overkomt, kunnen we groeien in liefde. Ook al hebben we angst voor het lijden, als we het uit liefde durven aan te nemen, dan is het eigenlijk geen lijden meer: dan wordt het een bron van vrede en vreugde in de ziel.

Ja, meer nog. Pas dan kunnen we werkelijk genieten, nu al, hier op aarde. Zonder het na te jagen, wordt het ons geschonken. Als we het najagen, worden we er snel de slaaf van, maar als we het los durven laten, wordt het des te mooier, des te fijner, omdat het gebruikt wordt zoals het bedoeld is: op een geordende wijze, volgens het scheppingsplan. Dan maken we gebruik van wat God ons geeft, het wordt een gave van God, en het helpt ons dichter bij Hem te komen, helpt het ons te groeien in liefde. Zo durft Paulus zelfs te zeggen dat we nu al de hemelse gaven kunnen genieten en de krachten van de toekomstige wereld kunnen ervaren.

2.14. Overweging en gespreksstof na de tweede voordracht:

* Op zoek naar kennis over de toekomst:

- waar zoek ik steun en onderricht bij onzekerheid en ongeborgenheid ?
- vertrouw ik God voldoende om de toekomst in zijn hand te laten, of probeer ik er meer van te weten te komen ?
- hoe sta ik tegenover allerlei negatieve toekomstvoorspellingen ?

* Alternatieve geneeswijzen en de gezondheidscultus:

- hoe is mijn houding tegenover ziekte en lijden ?
- zoek ik ten koste van alles (veel) gezondheid ?
- accepteer ik het kruis in mijn leven ?

derde voordracht

... *luisteren naar allerlei mythen* ...

Magie, hekserij en occultisme:
komt magisch denken ook binnen het christendom voor ?

3.1. WAARHEID EN FICTIE

De mensen zullen hun oren sluiten voor de waarheid om te luisteren naar allerlei mythen. (2 Tim. 4,4) Binnen de New Age Beweging circuleren er allerlei oude en nieuwe mythen. De grens tussen fictie en waarheid is aan het vervagen en met de nieuwe computer-technieken kunnen we de meest fantastische fabelwezens tot leven brengen. Onze fantasie wordt hoe langer hoe realistischer uitgebeeld, zodat het verschil tussen onze uiterlijke wereld en verzonden virtuele werelden vervaagd. Vaak gaat het daarbij om verkeerde werelden. Denken we aan de computer-spelletjes waarbij moord en macht tot een spel zijn geworden. Wij willen ons echter vanmiddag bezighouden met enkele verkeerde houdingen tegenover de echte wereld, die voortkomen uit een verkeerd beeld van die wereld.

In de literatuur komen in onze tijd ook allerlei 'mythen' op die door een groot publiek warm worden ontvangen. Het is 'in de mode' om te schrijven tegen de Kerk die ons altijd dom gehouden zou hebben en de waarheid heeft onderdrukt. Denken we aan het succes van de romanschrijver Dan Brown: de DaVinci Code. Daarin wordt de Kerk verweten de waarheid verdraaid te hebben. Jezus zou niet aan het Kruis zijn gestorven maar met Maria Magdalena getrouwd zijn en nageslacht verwekt hebben. Ik hoorde dat er enkele dagen geleden op de televisie verklaard werd hoe Jezus in zijn verborgen jaren voor zijn openbaar leven in India opgeleid is door yogi's. Allemaal oude koek en wetenschappelijk onhoudbaar. Sint Paulus schreef duidelijk: *zij zullen hun oren sluiten voor de waarheid om te luisteren naar allerlei mythen.* Misschien is het goed om op te merken dat de bestrijding van dit soort verhaaltjes door christenen in feite de beste reclame is en de verkoopcijfers doet stijgen. Veel mensen zoeken niet naar de waarheid en *luisteren naar wat hun oren streeft.* Ik hoorde dat een lid van het Opus Dei zich uitgesproken heeft tegen de verfilming van de DaVinci Code. Een betere aanbeveling kan de film niet krijgen, zoals ook de waarschuwingen van de Kerk voor spiritisme, occultisme en magie het alleen maar spannender maakt.

De Kerk heeft zich inderdaad altijd zeer afwijzend opgesteld tegenover occultisme, spiritisme en andere vormen van bijgeloof. Het is belangrijk in te zien waarom deze veroordeeld worden. De reden voor de afwijzing is gelegen in een verkeerde geloofshouding. Met deze afwijzing heeft de Kerk dus geen uitspraak willen doen over de werkzaamheid van de magie of over het zgn. 'spiritistisch vraagstuk', het probleem of de spiritist werkelijk contact heeft met geesten of dat alles op andere wijze verklaard kan worden. Het zijn verkeerde manieren om met de werkelijkheid om te gaan, die meestal tevens ook psychisch ongezond blijken te zijn. We zien hier beide niveau's samen: psychisch ongezond en tegen het geloof. We willen enkele van deze verkeerde houdingen nader bekijken, want misschien zijn wij zelf soms ook een beetje besmet met een dergelijke verkeerde geloofshouding.

In de wirwar van indrukken en gebeurtenissen probeert de mens een

ordening aan te brengen, overzicht te krijgen, verbanden te leggen en betekenis te zoeken. De primitieve mens doet dit vanuit een magische instelling. De rationele mens probeert het te doen vanuit de wetenschap, maar de mens is meer dan zijn ratio. De religieuze mens doet het vanuit zijn religie. Wij zoeken en vinden het bij Christus. Het is belangrijk waar wij steun zoeken want het toont onze levensinstelling. Onze levenswijze (leef-wijze) gaat zich aanpassen aan deze opvattingen. Juist op dit punt ligt het gevaar van magie, astrologie, spiritisme en ander occulte bezigheden: men gaat de wereld beleven met een occulte bril op. Veel christelijke gewoontes zijn door de secularisatie verdrongen en worden nu vervangen door vormen van bijgeloof. Het alternatief van geloof is voor de meesten niet ongeloof maar bijgeloof.

3.2. BIJGELOOF, OCCULTISME, MAGIE ENZ.

De begrippen bijgeloof, occultisme, spiritisme, en magie zijn niet nauwkeurig te omschrijven. Wat precies bedoeld wordt is dan ook niet altijd duidelijk.

Het woord *bijgeloof* duidde oorspronkelijk alles aan dat tegen het geloof ingaat. In onze tijd heeft het vooral de betekenis gekregen van een geloof dat onwerkelijk, onzinnig en onwerkzaam is. Het kind probeert over de stoep te lopen zonder op de naden van de tegels te trappen en maakt zichzelf wijs dat als dit lukt, het proefwerk gehaald zal worden. De zwarte kat die ongeluk brengt als deze ons pad kruist. Het ontbreken van nummer 13 op de stoelen in het vliegtuig

Bijgeloof heeft alles te maken met geluk en ongeluk en is daarom nauw verbonden met bepaalde vormen van magie, waarin men probeert dit geluk en ongeluk naar zijn hand te zetten. In de *magie* immers probeert men door het verrichten van allerlei handelingen macht te verkrijgen over de omgeving, om zo de loop der gebeurtenissen naar zijn hand te zetten.

Opm. Het opzeggen van een vastgestelde hoeveelheid gebeden met de vaste overtuiging dat "als ik dit alles gebeden heb, dan moet God mij wel verhoren en dit en dat voor mij doen" is nauw verbonden met vormen van magie. Men mag (en kan) God niet dwingen. Bij een gezond geloof zal dit misverstand ook niet optreden.

Het onderscheid tussen geloof en bijgeloof is niet altijd zo duidelijk. Bepaalde geloofspraktijken lijken sterk op bijgeloof. Zo het vrome gebruik om de Heilige Schrift willekeurig open te slaan om zo het verlossend antwoord van God op ons probleem te verkrijgen. Sint Augustinus kon op deze wijze de laatste stap naar zijn bekering zetten. En wat te denken van de apostelen die bij de keuze voor de opvolger van Judas het lot wierpen? Ook het O.T. kende zijn oerim en poerim in de orakeltas waarmee men de Heer raadpleegde.

Het verschil tussen geloof en bijgeloof moet dan ook niet op de eerste plaats in de uiterlijke handeling gezocht worden, maar in de intentie en bedoeling. Bijgeloof wordt gekenmerkt door een verkeerde geloofshouding.

Dit zelfde geldt ook voor *het occulte*. Occult is op zich alles wat 'verborgen' is. Meestal bedoeld men daarmee: wat verborgen is voor de officiële wetenschap, wat de wetenschap niet, of nog niet kan verklaren. In dat geval zijn alle paranormale verschijnselen occult. Op deze wijze wordt het begrip vaak in de Duitse literatuur gebruikt. Alle wonderen zijn dan 'occult'. Het is dan een verzamelbegrip voor alles wat we nog niet kunnen verklaren, of voor alle kennis die door de wetenschap wordt afgewezen. Op deze wijze is het niet mogelijk tot een duidelijke afgrenzing van het occulte te komen, temeer omdat wat gisteren

nog wetenschappelijk onverklaarbaar is, kan vandaag wel verklaarbaar zijn: veel occulte zaken zijn tegenwoordig geheel verklaarbaar. Daarom speelt hier ook een rol dat veel mensen een afwijzende houding hebben tov. de wetenschap, of minstens een achterstand in informatie.

Occultisme heeft echter voor ons vooral een negatieve klank. We bedoelen er vooral een verkeerd gebruik van het paranormale mee. Meestal bedoelt men met occultisme een aantal wel omschreven praktijken. In de middeleeuwen werd met de 'occulte wetenschappen' gedoeld op de alchemie, de astrologie en de magie. Door de grote vooruitgang van de scheikunde speelt de alchemie nauwelijks nog een rol. Soms komt men nog sporen van de alchemie tegen in bepaalde vormen van magie. De belangrijkste verschijningsvormen van het huidige occultisme zijn de magie, astrologie, waarzeggerij en hekserij.

In diverse teksten uit het Oude Testament (vooral Deut. 18, 9-15) wordt duidelijk al het 'occulte' afgewezen. We moeten ons echter wel afvragen wat daar precies bedoeld en afgewezen wordt. We kunnen het begrip 'occult' uit de heilige Schrift niet zo maar gelijk stellen met ons begrip binnen het occultisme. Het 'occulte' wordt in de heilige Schrift afgewezen omdat het een houding van weerspanning ten opzichte van God toont, een eigenmachtigheid. Het 'occulte' verradt immers een magische instelling, een wil om de dingen naar eigen hand te zetten, een opstand tegen God.

3.3. ALGEMENE GEESTESHOUDING BIJ OCCULTISME

Waarom houdt men zich bezig met occulte zaken? Bij jongeren is het vaak een nieuwsgierigheid en de wens naar verborgen kennis. Men wil meer over de raadselachtige fenomenen weten. Het mysterieuze fascineert. Ook trekt de persoonlijke ervaring om technieken van bewustzijnsverruiming te proberen, om zo de natuurlijke grenzen van het ego te overschrijden. Vooral jongeren hebben deze verlangens. Het hangt deels samen met een identiteitscrisis.

Een andere instelling, die vooral bij ouderen te vinden is, betreft een bevredigen van de behoefte aan zekerheid. Magische praktijken moeten dan dienen om meer greep op de toekomst te krijgen, om de goede machten naar zich toe te trekken, en de boze af te stoten. Het is de bedoeling om met buitengewone middelen het heden te kennen, de toekomst vooruit te zien en met behulp van boodschappen en contacten met het 'hiernamaals' op haast experimentele wijze de angst voor de dood te overwinnen. Occulte praktijken moeten dienen om een gebrek aan vertrouwen tegenover de medemens en het transcendente (de transcendente: God) te compenseren.

3.4. ALGEMENE GEVAREN VAN HET OCCULTISME

Bij occult-gelovigen moet men onderscheid maken tussen diegene voor wie het slechts een voorbijgaande fase is in de ontwikkeling naar volwassenheid en diegenen bij wie het occulte zich reeds vastgezet heeft zodat het moeilijk corrigeerbaar is.

Door het fascinerende van de praktijken kan men vaak niet ophouden, iets wat uit kan lopen op een verslaving. Occulte praktijken, die vaak parasiteren op het onderbewustzijn van de mens (psycho-hygiëne) en open maken voor kwade invloeden, worden zeer gevaarlijk bij overmatig gebruik. Zo kan overmatig gebruik van bijvoorbeeld automatisch schrift leiden tot een mediamieke psychose.

De algemene psychische gevolgen van occultisme: vervreemding van zichzelf, angst, nachtmerries, afhankelijkheid, verslaving, die kunnen uitlopen op depressies en zelfmoordneigingen. De geestelijke gevolgen zijn vervreemding van het geloof, afkeer van alles wat heilig is, afkeer van het gebed, zich richten op het kwaad, blootstellen aan kwade invloeden.

Ook al komt er door occulte praktijken iets aan het licht, de prijs is vaak te hoog. Velen gaan ten onder door de geesten die ze oproepen. Niet vrijheid, hoger inzicht en nieuw bewustzijn, maar dwang, angst, kwade paniekstemmingen komen omhoog.

3.5. DE WERELD DOOR EEN OCCULTE BRIL ZIEN

Hier moet een opmerking gemaakt worden over wat met in de sociaalpsychologie de theorie van de sociale waarneming noemt. Bij het waarnemen van zaken die voor ons zeer belangrijk zijn, speelt onze motivatie een belangrijke rol. Wij kiezen datgene uit dat in ons concept en opvatting past, nemen vaak het tegenovergestelde helemaal niet waar, organiseren en vormen in het waarnemingsproces de dingen om naar ofwel blijvende shablonen ofwel momenteel sterk optredende behoeften. Met andere woorden: onze waarneming wordt vanuit ons zelf, door onze motivaties opgevoerd. Zo zullen occult-ingestelde mensen hun visie voortdurend bevestigd zien in wat ze ervaren. Ze ervaren het immers vanuit die verkeerde houding. We leven allen tot op zekere hoogte in een eigen wereldje en nemen alleen waar, wat we voor waar willen hebben. Wat niet in ons straatje past, zien we vaak niet eens. We komen hier zo dadelijk op terug in verband met de magie. Concluderend kunnen we zeggen: bij occultisme, bijgeloof, magie, spiritisme, enz. gaat het steeds om handelingen en intenties die psychisch ongezond zijn en/of een verkeerde geloofshouding tov. God en de omringende wereld verraden.

3.6. HELPEN ZONDER BEOORDELING

Bij het helpen van anderen (en onszelf), is het belangrijk om het samengaan van psychische factoren en eventuele kwade invloeden in het oog te houden. Ik spreek heel voorzichtig over 'eventuele kwade invloeden', omdat we meestal geen zekerheid kunnen krijgen over de aanwezigheid van zo'n invloed. De vraag hierbij is meestal of het geheel uit de persoon zelf komt of dat er nog meer in het spel is. Hoe vreemd het misschien ook op het eerste gezicht mag lijken, maar het antwoord op de vraag of er echt boze machten in het spel zijn, is meestal onbelangrijk. We proberen mensen te helpen en daarom is het veel belangrijker om te weten hoe we kunnen helpen.

Mensen die met occultisme en spiritisme bezig zijn, zullen over het algemeen alleen hulp zoeken als ze in nood zijn geraakt. Meestal hebben ze angstige dingen meegemaakt of ze ervaren een groeiende vervreemding van zichzelf. Want bezig zijn met dit soort zaken heeft zeker op de lange duur gevolgen op twee niveau's: psychische en geestelijke.

Men kan iemand alleen helpen als men hem serieus durft nemen. Ik hoor nog wel eens dat mensen door een pastoor zijn afgescheept met de opmerking "dat is allemaal flauwekul" of "je moet je niet aanstellen, neem maar een aspirientje, dan gaat het wel over". Als iemand vertelt over wat hij gezien of gehoord heeft, is hij nooit geholpen met de opmerking dat het inbeelding is. Dit laatste heeft hij meestal zelf al overwogen en daarvoor hoeft hij geen hulp te zoeken. (Deze kritische houding tegenover eigen waarnemingen is een van de verschilpunten met geesteszieken.) Voor de persoon die iets ziet is dit zien werkelijkheid, onafhankelijk van de vraag of het fysiek ('echt') is of psychisch ('suggestie'). Beter lijkt het om hem eerst maar eens aan te horen. Natuurlijk gaat daar meer tijd in zitten. Als men die niet heeft, kan men dit beter toegeven dan de persoon afschepen. In dit laatste geval tast u uw eigen geloofwaardigheid aan. Pas na geluisterd te hebben kan men

beslissen of de persoon gerustgesteld kan worden of hulp, van psychische of geestelijke aard, nodig heeft. Altijd moet er zeer voorzichtig omgegaan worden met het begrip 'duivels'. In de pastoraal hoeven we meestal geen natuurwetenschappelijk onderzoek te verrichten of alle uitspraken van de hulpzoekende al dan niet bewezen waarheden zijn. Een volledige diagnose stellen kan de zielzorger meestal niet, maar dat hoeft ook niet. Zeker bij ernstige gevallen die lijken op bezetenheid, moet u extra voorzichtig zijn. U bent geen psychiater, maar ook geen exorcist. Het komt u meestal niet toe 'bezetenheid' vast te stellen en een exorcisme uit te spreken, of als een psychiater te handelen. U kunt zich veilig op de middenweg houden door zodanig te handelen dat geen van beide uitgesloten worden, maar ook dat er geen bezetenheidssyndroom bij een geesteszieke opgewekt wordt. Het gevaar van induceren van bezetenheid is groot. Over het algemeen moet men open in de ontmoeting en distantiërend in de waardering zijn.

In de hekserij zegt men: de grootste vijand van de heks is de angst. Dat geldt ook voor de christen. Bij jongeren die in moeilijkheden zijn gekomen door occulte spelletjes, is het grootste probleem de angst. Als zij teruggebracht worden naar Christus en geloven dat Hij alle boze machten overwonnen heeft, kunnen ze beseffen dat ze bij Hem geborgen zijn en niet bang hoeven te zijn. Meestal zijn de problemen dan al voor een groot deel verdwenen.

Opmerking. Een verbod van de preekstoel over occulte praktijken werkt contra-productief!

3.7. MAGIE

Magie is het streven naar macht over de wereld, waarin men volgens bepaalde technieken de loop der gebeurtenissen wil beïnvloeden. Onder magie worden voorstellingen en zeden verstaan die op een geloof in een bovenmenselijke kracht berusten. Daardoor worden voorwerpen, riten of bepaalde mensen in staat door bepaalde middelen die in geen verhouding staan tot het beoogde doel, een geheimvolle, anormale dwingende onfeilbare uitwerking, zelfs op afstand uit te oefenen. Kenmerkend voor de magie is het onafhankelijkheidsgevoel van de uit eigen machtsmiddelen puttende tovenaars of magiërs tegenover de goddelijke heerschappij of de zedelijke wetgeving. Dit is het kenmerkende verschil met christelijke praktijken die er uiterlijk op lijken zoals bij voorbeeld het dragen van medailles of zegenen van voorwerpen en personen.

We moeten ons realiseren dat er bijgeloof bestaat omdat er geloof bestaat: bijgeloof is een verkeerd gebruik van het geloof. Zeer sterk zien we dit in de magie die in een bepaald opzicht de tegenhanger zijn van de sacramenten en de sacramentaliën. Volgens sommige christelijke kringen zijn een aantal katholieke gebruiken pure vorm van magie. Het kenmerkende verschil tussen sacramenten en magie is echter dat de sacramenten werken krachtens de belofte van God en niet uit de eigen menselijke kracht van de magiër.

..

3.8. DE WERKZAAMHEID VAN DE MAGIE

Als we over magie spreken is het ook belangrijk te weten hoe ver de kracht van (auto)suggestie kan gaan. Een transportarbeider werd eind van de vijftiger jaren bij vergissing in een koelwagon opgesloten, die zich op reis van Chicago naar New York begaf. Toen men in New York de wagen opende, vond men hem dood. Hij had aantekeningen gemaakt, waarin hij nauwkeurig beschreven had hoe de kou in zijn lichaam binnendrong. Een vaste overtuiging had zich van hem meester gemaakt dat hij de bevriezingsdood zou sterven, en hij stierf ook inderdaad, maar ... het koelingsaggregaat was in het geheel niet aangezet.

Het verschijnsel dat autosuggestie zelfs tot de dood kan leiden, komen we ook bij primitieve volkeren: na het overtreden van een taboevoorschrift trad inderdaad na een of twee dagen de dood in bij de overtreder, en wel alleen

vanwege de diepe overtuiging dat de dood werkelijk in moest treden. Toen westerlingen de taboe's doorbraken, bleken ze na korte tijd ook voor de primitieven niet meer werkzaam.

Aan deze vormen van suggestie kunnen we zien hoe 'on gezond' het magisch denken is en dat het soms (vaak) oproept wat men zelf verwacht. Alleen al voor onze psychische gezondheid is het beter zich niet te laten besmetten door het magisch denken. Maar daar hebben we nog niet de vraag mee beantwoord of magie ook werkt. Misschien hoeven we die vraag ook niet te beantwoorden omdat we weten hoe we ons moeten beschermen. We hebben de zekerheid van het geloof, dat iedereen in Christus de nodige bescherming kan verkrijgen tegen elke kwade invloed, dus ook magie. Het is opvallend dat zelfs magiërs beweren machteloos te zijn tegen de zegeningen van de priesters.

De pastoraal bij mensen die - al dan niet terecht - menen magisch beïnvloed te worden, bestaat er vooral in om de angst weg te nemen en de band met Christus te verdiepen. Als men in Christus is hoeft men geen angst te hebben. Een plechtige zegening of een speciaal gebed om bescherming helpt hierbij vaak ook bij magie en suggestie. Als het niet weg gaat, moet men denken aan de mogelijkheid van telepathie.

3.9. MAGISCHE INSTELLING BIJ CHRISTENEN: DE TWEE-RIJKEN-THEORIE

Vaak wordt er gedacht vanuit een tegenstelling tussen natuur en bovennatuur, tussen normaal en paranormaal, tussen gewoon en wonderlijk. We moeten echter bedenken dat deze tegenstellingen door ons gemaakt worden maar voor God niet bestaan: voor Hem gaat het om de ene werkelijkheid die wij willen indelen in vakjes, vaak in twee vakjes: van God of van de duivel. Deze twee-rijken-theorie draagt het gevaar in zich een soort magisch wereldbeeld binnen het christendom in te voeren. Als we achter alles in de wereld de beïnvloeding van een geest willen zoeken, een goede of een kwade, komen we tot een wereldbeeld wat praktisch identiek is met dat van de occultisten. Vooral bekeerlingen uit New Age kringen hebben de neiging hun magische instelling te behouden: ze zijn alleen van kamp veranderd, maar hun basishouding blijft dezelfde. Het wezen van de magie bestaat erin de omgeving naar zijn hand te willen zetten. We kunnen van God een magiër maken die voortdurend ingrijpt in onze wereld. Dan gaan we Hem zoeken in allerlei buitengewone en wonderlijke gebeurtenissen. We willen Hem tastbaar maken. Maria Magdalena kreeg echter van Jezus te horen: «Houd Mij niet vast.» (Joh. 20,17) De lijfelijke aanwezigheid van Jezus moest verdwijnen om plaats te maken voor de Geest, voor het geloof. Want God is niet te grijpen, ook niet te begrijpen. En de Geest waait waar Hij wil, ongrijpbaar.

Als we de wereld willen verdelen in een domein van God en een domein van de duivel moeten we bedenken dat God en de duivel zich niet op hetzelfde niveau bevinden. De duivel is een gevallen engel en tegenover hem staat niet God, maar de trouw gebleven engelen. Er wordt gezegd dat de duivel God na-aapt, maar in de strikte zin kan hier ook geen sprake van zijn. De duivel is geen schepper die iets nieuws kan maken. Hooguit kan hij gebruik (misbruik!) maken van mogelijkheden die reeds met de schepping gegeven zijn. Maar waarom zou God, op de goede manier, hier ook geen gebruik van kunnen maken? Vandaar dat er een grote overeenkomst in vorm bestaat tussen profetie binnen en buiten het christendom.

3.10. GEBED ALS MAGIE

Het gevaar van een magische instelling blijft dreigen als het geloof zich niet werkelijk verdiept heeft. Men probeert God naar zijn hand te zetten. Denken we aan uitspraken als: "ik heb God haast van het Kruis af gebeden". Het grote probleem is dat zo'n magische instelling een soort rooster over de werkelijkheid legt waardoor de wereld ook zo ervaren wordt en het moeilijk is deze houding te corrigeren.

Toetsing is altijd nodig omdat ik zo knap ben, en volgens mij bent u dat ook, om mezelf voortdurend een rad voor de ogen te draaien. We leven allen tot op zekere hoogte in een eigen wereldje en nemen alleen waar, wat we voor waar willen hebben.

Een duidelijk voorbeeld vinden we in de *astrologie*. Het gevaar van de astrologie lijkt mij niet te liggen in een eventuele duivelse afhankelijkheid, maar moet gezocht worden in de onbewuste beïnvloeding. Bijna niemand 'gelooft' in een samenhang tussen de stand van de sterren en de persoonlijke gebeurtenissen op aarde. Maar zeer velen lezen regelmatig hun horoscoop, wetend dat het onzin is, houdt men er voor de zekerheid toch maar rekening mee. Frappant is dat mensen die zich met astrologie bezighouden zichzelf beschrijven volgens sterrenbeelden en dat blijkbaar ook zo beleven. Mensen die geen kennis hebben van de astrologie beschrijven zichzelf echter niet volgens de karakters uit de sterrenbeelden, en ervaren zich dus blijkbaar anders. Als ik volgens 'mijn' sterrenbeeld een bepaalde eigenschap heb, ga ik daar op letten en vind deze ook terug. En dit pas ik ook toe op mijn beleving van anderen. Daar ligt het grote gevaar van astrologie en, in het algemeen, van magie: men gaat de wereld anders beleven. Met andere woorden, de astrologie is een referentiekader, een leefsysteem dat de intermenselijke relaties diepgaand beïnvloed. Men gaat, bewust of onbewust, leven volgens zijn sterrenbeeld, volgens zijn horoscoop, enz. Het wordt een sluitend denkkader waarbinnen men gaat leven. Iets soortgelijks zien we bij profetieën over naderde einde of komende rampen. Er gebeurt altijd voldoende om dit idee te voeden en als een voorspelde datum niet uitkomt, heeft God ons gebed verhoord en zijn toorn uitgesteld.

Er wordt een raster gelegd over de werkelijkheid, waardoor men alleen nog waarneemt wat in 'het systeem' past. Voor ons christenen is het van het grootste belang Christus als het referentie-kader van ons leven te nemen!

Als christen moeten wij er attent op zijn de wereld op een christelijke manier te beleven. Als we ons laten beïnvloeden door magisch denken, gaan we de wereld magisch beschouwen. God is dan voortdurend bezig in te grijpen, en nog meer: de duivel werkt voortdurend op ons in. Sommigen christenen geloven in een bijna almachtige duivel.

3.11. SPIRITISME

Het *contact zoeken met geesten* is iets wat we in alle culturen en tijden tegen komen. Meestal probeerde men de band met de geesten te herstellen door een medium, een mens die als middelaar optreedt door zijn lichaam beschikbaar te stellen zodat deze geesten zich kunnen manifesteren. Een spiritist is iemand die gelooft in een voortbestaan na de dood, en die tevens gelooft dat het mogelijk is om via bepaalde hulpmiddelen in contact te komen met de gestorvenen. Er is een groot verschil tussen spiritisme en geestenbezweering of

geestenoproeping. In deze laatste gevallen heeft men de doen met een vorm van magie, terwijl de spiritist weet dat men de gestorvenen niet kan dwingen zich te manifesteren.

Het moderne spiritisme is in het midden van de negentiende eeuw ontstaan, toen in Amerika bij de familie Fox allerlei klopgeluiden werden gehoord. Deze klopgeluiden bleken antwoord te geven op vragen. Vlak daarop ontdekte men dat deze klopsignalen ook met een tafel konden worden opgewekt. Zo ontstonden de spiritistische séances, en eind van de negentiende eeuw was het een ware rage om hieraan mee te doen. De methode met klopsignalen is nogal omslachtig. Een bijeenkomst kan vele uren duren. Daarom ging men op zoek naar snellere methoden: de mediums, die via 'automatisch spreken' en '*automatisch schrijven*' voor betere contacten konden zorgen. Het optreden van mediums onder hypnose en het tafeldansen hebben samen gezorgd voor een snelle verspreiding van *het spiritisme*.

Er zijn ook spiritisten die ernstig naar de waarheid zoeken. Dit zijn de spiritualisten. Het spiritualisme is een wereldbeschouwelijk systeem, een soort nieuwe religie, waarin men de gegevens uit de contacten met geesten verkregen, probeert samen te brengen. Tegenwoordig gebruikt men onder de jeugd vaak 'kruis en bord' (het ouija-bord met gekruisde latten soms vervangen door een glas), maar zelfs spiritisten waarschuwen hiervoor omdat het te gevaarlijk is

Het geestelijk niveau van de "openbaringen" omtrent het hiernamaals houdt gelijke tred met dat der deelnemers en vooral van het medium. De "openbaringen", die hoegenaamd niets nieuws openbaren, zijn steeds aangepast aan de wereldbeschouwing van de verschillende spiritisten. Opvallend is dat met uitzondering van die séances die door katholieke mediums en deelnemers worden gehouden, de geesten dikwijls een waarlijk 'infernale' haat tegen de katholieke Kerk en haar leer openbaren.

3.12. HET HIERNAMAALS VAN DE SPIRITIST

Hoe ziet nu concreet het hiernamaals er in de ogen van de spiritist uit? Als men de verslagen van spiritistische séances en de inhoud van mediamieke mededelingen bestudeert, dan komt men hopeloos in verwarring. Zelfs waar mededelingen uit wetenschappelijke, betrouwbare bronnen zijn verzameld, spreken ze elkaar telkens in allerlei opzichten soms lijnrecht tegen. De meest verschillende beschouwingen, theorieën en ervaringen worden verkondigd en meegedeeld, van de verhevenste tot de banaalste, over de toestand waarin de "geesten" na de dood verkeren. Vele gestorvenen geven van hun leven in het hiernamaals een beschrijving alsof ze nog op aarde zijn. Ze wonen in huizen, in steden ofwel buiten. Er zijn daar scholen. Ook het zinnelijk leven wordt daar volgens de mededelingen van de "geesten" voortgezet: men werkt en ontspant zich, eet, drinkt, en rookt er, haalt dwaasheden uit en doet onzedelijke dingen, ja, men amuseert zich zelfs in café's en dergelijke ontspanningsgelegenheden.

Kortom, het hiernamaals wordt beschreven als een hierna-nogmaals. Een dergelijk leven na de dood is niet even natuurlijk als het leven op aarde, doch blijkens de ervaringen van de spiritistische séances veel minder dan dat. Het is een droomwereld, een soort geïdealiseerde aardse wereld. Hier kunnen (moeten!) we verder groeien en omhoog klimmen, want de spiritist gelooft niet zo zeer in verlossing: we moeten het zelf doen. Het spiritistisch hiernamaals is een wereld zonder God en Christus. Deze zijn hooguit ver weg aanwezig, of als een goddelijk licht.

Het blijkt dat de visie die in het spiritualisme naar voren komt door brede lagen van de bevolking aanvaard wordt, niet alleen bij de gewone man uit de straat maar tot in de hoogste kringen. Het hiernamaals wordt afgeschilderd als

een wereld met verschillende sferen, waarin men verder moet groeien; een wereld die veel gelijkenis vertoont met onze aarde en van waaruit men contact kan hebben met die aarde. Vaak gelooft men in een of andere vorm van reïncarnatie (het meer malen achtereen op aarde geboren worden) en er worden vele begrippen vanuit het christendom overgenomen, ook al krijgen deze een iets andere betekenis omdat de alles overheersende rol van Christus ontbreekt. God zelf is 'persoonlijk' afwezig. Hij is slechts een licht veraf, of opgegaan in de kosmos. Er geldt slechts de onbarmhartige wet van het karma, zodat er geen plaats is voor echte vergeving. Ondanks mooie woorden van liefde en hulp aan de ander, moet de ander het uiteindelijk helemaal zelf doen. Hij moet zelf zijn karma uitwerken en de weg der zelfverlossing gaan zonder Verlosser. De beschrijving van het hiernamaals uit spiritistische openbaringen verschilt geheel van wat de openbaring ons leert over hemel, hel en vagevuur. Hooguit kan men er iets van een loutering, een vagevuur, in terugvinden, maar dan nog wordt dit alleen als een leerproces opgevat.

Er zijn twee sterke argumenten die er voor pleiten dat spiritistische openbaringen niet van de kant van God kunnen komen.

1. God respecteert de mens zozeer dat Hij de menselijke vrijheid onder geen enkele omstandigheid zal aantasten. Hij neemt de mens zo serieus dat Hij zelfs afwijzing en tegenwerking accepteert. De algemene vuistregel: God werkt bevrijdend, de duivel verslavend, hebben we reeds vermeld. Als God, eventueel via zijn engelen of heiligen, iets openbaart, tast Hij die vrijheid op geen enkele wijze aan. We zien dit bijvoorbeeld bij de visioenen. De christelijke ziener blijft geheel bij bewustzijn. En ook al is de zichtbare wereld om hem heen als het ware weggefallen, in de onzichtbare blijft hij geheel zichzelf. De ziener blijft ook op elk moment geheel verantwoordelijk voor zijn daden. Dit is juist het tegengestelde van wat bij een trance-medium gebeurt: het medium levert zijn vrijheid in, zodat een vreemde geest gebruik kan maken van zijn lichaam. Op deze wijze kan de vreemde geest via het in trance verkerend medium een redevoering of preek houden, de zogenaamde trance-rede. Vaak is het medium zich niet bewust van zijn eigen daden.

2. Het tweede argument is zuiver christelijk. God spreekt zichzelf niet tegen. Niet alles is ons in Christus over deze en de toekomstige wereld geopenbaard, maar wel alles wat we nodig hebben voor onze eeuwige zaligheid en voor het heil op aarde. Bij latere openbaringen kan er dus alleen sprake zijn van bevestiging van de waarheid in Christus, eventueel een verdere verdieping van zijn leer, en vooral de concrete toepassing hier en nu voor mij persoonlijk of voor mijn omgeving. Maar wat God eerst opgebouwd heeft, gaat Hij nu niet afbreken; wat Christus als waarheid is komen brengen, wordt nu door de Heilige Geest niet weersproken.

3.13. CONTACT MET DE OVERLEDENEN

We willen hier nog een belangrijke vraag stellen: mag men zelf contact zoeken met de overledenen? Wij hebben als christenen ook contact met onze overleden dierbaren, en wel omdat we opgenomen zijn in de Kerk. De Kerk in de hemel is verbonden met de Kerk op aarde, en de Kerk in het vagevuur. Deze band is echter een band in gebed en liefde, een band die door Christus tot stand komt. Spiritisten zoeken echter op een andere manier contact. Dit moet altijd afgewezen worden. Geesten oproepen of contact met hen zoeken wordt dan ook in de Heilige Schrift afgewezen als afgodendienst en opstand tegen

God.

Vanuit het geloof wordt elk bewust zelf zoeken van contact met overledenen, anders dan op de 'bovennatuurlijke' weg (het gebed via God, bv. als voorspraak), afgewezen. De bezwaren tegen gebruik van trance-toestanden en mediamiek hebben een meer morele achtergrond: elke mens is verantwoordelijk voor zijn daden, en mag deze verantwoordelijkheid nooit zomaar uit handen geven.

Contact zoeken is ook altijd gevaarlijk, omdat men er dan als het ware om vraagt bedrogen te worden. Wie zich openstelt vraagt erom bedrogen te worden. Hij stelt zich open voor krachten die hem verre te boven gaan. Het kan zijn dat men zichzelf bedriegt en zich verbeeldt dat een overledene verschijnt. Vooral de parapsychologie waarschuwt ons voor inbeelding en fantasie die uit ons eigen onderbewustzijn omhoog kan komen. Maar er is ook het gevaar dat er een kwade geest doorkomt. De apostel Paulus waarschuwt ons reeds dat de duivel als een engel van het licht kan verschijnen. Op zich weten we dat Jezus, Maria, de heiligen, en soms zielen uit het vagevuur kunnen verschijnen, Maar dan is het erg belangrijk om onderscheid te maken. Ook spiritisten geloven dat er boze geesten in het spel kunnen zijn.

Het zou te ver voeren om hier de vraag te beantwoorden of er ook inderdaad contact mogelijk is met de overledenen. In de meeste gevallen is dit zeker niet het geval en veel komt uit het eigen onderbewustzijn van het medium.

Velen komen tot spiritistische praktijken uit droefheid over het overlijden van een dierbare.

Gevaren van spiritistische praktijken:

- er ontstaat een soort verslaving, waar moeilijk van af te komen is. Het mysterieuze fascineert.
- men wordt hoe langer hoe meer afhankelijk. De boodschappen uit het hiernamaals worden gezien als raad bij belangrijke levensbeslissingen. Zo'n boodschap wordt als doorslaggevend beschouwd. Afschuiven van eigen verantwoordelijkheid.
- spelen met de eigen psyche: het onderbewustzijn komt in actie. Verdrongen emoties en strevingen komen los.
- de indruk met een geest te maken te hebben werkt meestal beangstigend
- gevaar mediamieke psychose. Een ik-storing, verzelfstandiging van het onderbewustzijn.

3.14. GLAASJE SCHUIVEN

Kort wil ik iets zeggen over het ouija bord, meer bekend als glaasje schuiven of glaasje draaien. Bij de jeugd is het erg in trek. Maar zelfs de spiritisten wijzen op de grote gevaren. Ouija heeft altijd invloed op iemands geestelijk leven. Vooral wekt het psychische labiliteit op. Door de verslavende werking kan de hele psychische structuur opgerold worden en dan eindigt men in een inrichting. Het openen van zijn onderbewustzijn resulteert in psychische labiliteit, en men zet de deur open voor kwade invloeden. Daarom zijn er ook twee soorten gevolgen: angst, depressies, nachtmerries en zelfs zelfmoordneigingen. Maar ook: moeilijkheden met bidden, geen smaak in de H.Schrift, langzaam afdrijven van het geloof.

We kunnen twee richtlijnen geven voor de pastoraal:

1. Verkondiging van het verbod werkt contra-productief, omdat het er nog fascinerender door wordt.
2. Het is veel eenvoudiger te wijzen op de gevaren dan een verhaal over psycho-motorische automatisme op te hangen. Veel eenvoudiger is het uit de boodschappen aan te tonen dat het verkeerd is dan uit de vorm.

Een voorbeeld voor de pastoraal:

Een misdienaar vertelde zijn pastoor dat hij via ouija-bord contact had gekregen met zijn overleden grootmoeder. De pastoor antwoordde hem: "Ik herinner me je grootmoeder als een goed christen. Vraag eens wat ze over Jezus Christus denkt." Na de volgende zitting vroeg de pastoor wat er gebeurd was. De jongen vertelde dat ze vloekte. De pastoor vroeg: "En denk je dat het je oma is?" "Nee, zeker niet!" Waarop de pastoor antwoordde: "En ik denk het ook niet, en raad je aan ermee op te houden."

Laten we dus niet in paniek raken als iemand bekent dit spelletje te spelen. Allereerst is de bekentenis al een teken dat die jongere vertrouwen in u heeft en met vragen zit. Daarom is het belangrijk in eerste instantie naast hem of haar te gaan staan en niet tegenover. In plaats van verbieden is het beter te vragen naar zijn (haar) ervaring. Al vragend kunt u vaak beter helpen dan te praten vanuit een reeds gevormd oordeel dat de gesprekspartner nog niet heeft.

3.15. HARRY POTTER

Afgelopen maanden hebben we weer een hype meegemaakt rond de verfilming van deel vier van de bekende serie van Rowlings over Harry Potter. Daarbij laaide ook weer een discussie op of het voor christenen verantwoord is om dit soort boeken over heksen en tovenarij te laten lezen door kinderen en jongeren. Eigenlijk is het een heel oude discussie die al in de eerste eeuwen begon met de vraag of de jeugd wel met de klassieke (heidense) literatuur in contact mocht worden opgevoed. Begin van de twintigste eeuw werd er gediscussieerd of kinderen wel sprookjes mochten lezen (of voorgelezen krijgen). Steeds heeft de Kerk daar een voorzichtige en genuanceerde houding tegenover ingenomen. Bij de figuur van Harry Potter moeten we een duidelijk onderscheid maken tussen de boeken met de verfilming en de hype die eromheen wordt gemaakt. Vooral die laatste kan zeer afstotend overkomen. Enerzijds gaat het om een grote commerciële promotie van de boeken en de films, maar anderzijds wordt daar een vormgeving aan gegeven die meer aan sinterklaas en de kerstman doen denken. Maar blijkbaar zijn er veel ouders die met deze hype mee willen doen. Is dit om maar mee te doen met de anderen of 'modern' te lijken? Of spelen er ook religieuze motieven een rol: een afzetten tegen een christelijk verleden? Laten de ouders hun kinderen meedoen omdat ze zelf in hun hart nog steeds geloven in een kinderlijk toverstokje dat alle wensen kan vervullen?

Hoe dan ook, we willen hier vooral iets zeggen over de boeken en de films. Voor kinderen lijken ze minder geschikt en de laatste twee films zijn veel te angstig voor ze. Er wordt er gewezen op de overkomst met sprookjes. De wereld van Rowling is in een bepaald opzicht sprookjesachtig. De moderne magie komt er nauwelijks in voor, zoals deze in de moderne hekserij wordt beoefend. Alles draait om tovenaarsstokjes die we alleen kennen uit de wereld van de goochelaars en die afkomstig zijn van de (goede) toverfee uit de sprookjes. Met zo'n stokje kun je al je wensen realiseren. Je kunt het ten goede of ten kwade gebruiken. In de boeken van Rowling gaat het om die strijd tussen goed en kwaad, tussen liefde en haat, tussen vriendschap en vijandschap. Wat dat betreft zijn ze niet beter of slechter dan de cowboy-verhalen uit mijn jeugd. En ze zijn zeker een stuk beter dan de moorddadige computerspelletjes. Waarom wordt daar niet even hard of nog sterker tegen geprotesteerd? De belangrijkste vraag is of jongeren door deze boeken en films tot tovenarij en magie geneigd zijn. De jongeren die ik er over gesproken heb, wisten allen dat het fictie was. Het spreekt hen aan vanwege de actie en spanning. De boeken

zijn heel overzichtelijk gestructureerd en er is een psychologe die hierin juist een van de redenen ziet voor het succes: elk hoofdstuk is een afgerond geheel en nadat er in dat hoofdstuk iets is afgehandeld volgt een volgende stap, juist zoals de meeste computerspelletjes zijn gestructureerd.

Van Harry Potter kan ook een goede invloed uitgaan, want hij kiest steeds voor vriendschap en liefde. Hij maakt dezelfde innerlijke strijd van elke tiener mee tegen jaloezie en afgunst. En zijn grootste magische kracht is ... de liefde. Hij staat zeer afwijzend tegenover waarzeggerij, die hij flauwekul noemt, evenals zijn vrienden. Pergamentus, het schoolhoofd van de school voor tovenarij weerlegt in deel 6 zelfs de waarde van profetie op een psychologisch zeer juiste wijze: de profetie komt uit omdat men er naar gaat leven (deel 6, blz.164-166). In feite weerlegt hij daarmee tevens elke vorm van (echte) magie, die immers alleen werkt voor wie erin gelooft en er naar handelt.

U ziet dat er verschillende kanten aan de zaak zitten. Jongeren geheel vrijwaren van verkeerde invloeden is onmogelijk. Daarom zouden ouders met hun kinderen in gesprek moeten blijven over dergelijke onderwerpen als magie en hekserij, eerder dan een verbod uitspreken. Maar dan moeten de ouders wel weten waar ze het over hebben! In erg veel bestrijdingen van Harry Potter door christenen is het na enkele zinnen al duidelijk dat de bestrijders de boeken nauwelijks gelezen hebben, of op de verkeerde manier gelezen. Het probleem ligt, denk ik, niet bij deze boeken, maar bij een gesecculariseerde wereld die zich steeds meer afzet tegen het christendom en vervalst tot heidendom. Hoe kunnen we onze kinderen daartegen beschermen?

3.16. Overweging en gespreksstof na de derde voordracht:

* Bijgeloof, occultisme en magie:

- herken ik nog momenten van bijgeloof in mijn leven in de vorm van noodlot, manipulatie, afdwingen of zelfs weerspanning tegenover God ?
- probeer ik de toekomst in de greep te krijgen ?
- bid ik op 'magische wijze' door mijn zin van God af te willen dwingen ?

* Spiritisme:

- hoe sta ik tegenover de dood van mijzelf en anderen ?
- is het vertrouwen op Christus mij voldoende of zou liever nu al ik graag een blik in het hiernamaals willen werpen ? Laat u zich liever verrassen ?
- hoe beleef ik de band met mijn dierbare overledenen ?

vierde voordracht

... blijf nuchter bij dit alles ...

Jezus onze goeroe ? De Weg, de Waarheid en het Leven ! Hoe God de menselijke persoon volledig respecteert

4.1. JEZUS ONZE GOEROE?

Is Jezus onze goeroe? Een van de meest in het oog springende eigenschappen van een goeroe is dat deze de mensen aan zich bindt en volledig ondergeschikt maakt. Hij vraagt blinde gehoorzaamheid omdat hij 'het licht' gezien heeft en de anderen in duister zitten. Er zijn goeroe's, maar ook profeten, waarzeggers, charismatische leiders en zieners die mensen aan zich proberen te binden. En er zijn ook erg veel mensen die zich graag afhankelijk maken van een ander, of dit nu een dominee, een pastoor, een goeroe of een profeet is. Wij zijn geen volgelingen van een profeet, welke dan ook. Wij volgen Christus, de Zoon van de levende God. In het christendom is er geen plaats voor goeroe's. Als christen kennen wij geen onvoorwaardelijke overgave aan een persoon tenzij aan Christus. En zelfs onze overgave aan God en Christus lijkt niet op datgene wat goeroe's vragen: God beschouwt ons niet als slaafjes maar wil ons tot vrije mensen maken. Hij respecteert de vrijheid van de mens. Hij zegt zelfs: ik noem u geen dienaren meer. Wij zijn geroepen als zonen en dochters te leven en uit liefde te handelen. Daarom heeft God ons allen begiftigd met het charisma van het gezonde verstand. Dit is een van de grootste gaven die God ons gegeven heeft. God vraagt geen blinde onderwerping, geen slaven, maar de vrij instemming van de kinderen Gods.

4.2. EIGEN VERANTWOORDELIJKHEID EN ONDERSCHIEDING

Die vrije instemming betekent ook dat we voor onze daden verantwoordelijk zijn en moeten onderscheiden. Als christen moeten we bij alles proberen te onderscheiden vanuit Christus. Dit geldt vooral voor alles wat zich als buitengewoon of bovennatuurlijk aandient. We hebben dit gisteren willen doen bij het occultisme en spiritisme, maar we moeten het ook doen bij alle buitengewone verschijnselen binnen de Kerk, zoals profetieën, voorspellingen, verschijningen en privé-openbaringen. In de loop der eeuwen heeft men diverse criteria opgesteld. Over het algemeen is het eenvoudiger om negatieve criteria voor privé-openbaringen, inspraken, profetieën en verschijningen enz. op te stellen dan positieve: ze mogen niet tegen het geloof ingaan, niet tegen de liefde, niet tegen de goede zeden, niet tegen de Kerk enz. De vier handgrepen voor het paranormale die ik vrijdagavond naar voren heb gebracht zijn grotendeels ook negatief.

De positieve criteria zijn meestal veel moeilijker te formuleren omdat ze van allerlei omstandigheden afhangen. Vaak zegt men: aan de vruchten kent men de boom. Maar het is niet altijd duidelijk van welke boom de vruchten zijn. Zo kunnen bekeringen en genezingen de vrucht van het gebed en geloof van de betrokkenen zijn en ze hoeven niet altijd een 'bewijs' van een bovennatuurlijke oorsprong te zijn.

In de zestiger jaren beweerde een man in Frankrijk dat de vinger van zijn Sint-Anna-beeld, die hij had afgebroken, bloedde. Er kwamen veel

mensen op af. Vurig gebed, bekeringen en wonderbaarlijke genezingen waren het resultaat. Maar na enige tijd heeft de man bedrog bekend en hij werd gerechtelijk veroordeeld.

'Bewijzen' zijn er nooit want het gaat hooguit om theologische 'aanwijzingen'. Vandaar dat het charisma der onderscheiding (dat in de katholieke Kerk ten laatste berust bij de bisschop) nodig is om vanuit de theologische 'aanwijzingen' een beslissend oordeel te vellen.

4.3. DE NEDERIGHEID

In de loop der tijden heeft men geprobeerd diverse lijsten van criteria ter beoordeling op te stellen. Criteria waaraan de ontvanger moet voldoen (geloofwaardigheid, betrouwbaarheid, positieve vruchten voor de persoon zelf, enz.), de vorm van de gebeurtenissen en de inhoud van de boodschap (geen banaliteiten of handel).

Ik wijs hier slechts op een zeer belangrijk criterium: de nederigheid van de persoon en de wijze waarop deze tegenover het gebeuren staat. Vele mystici stonden zeer kritisch tegenover hun eigen visioenen en openbaringen. Ook de oude monastieke traditie was zeer voorzichtig met dergelijke verschijnselen.

Aan een monnik verscheen de duivel in de gedaante van een engel van het licht en sprak tot hem: "Ik ben Gabriël en ik werd tot u gezonden."

Maar de monnik zei tot hem: "Kijk eens na of u niet naar iemand anders gezonden bent, want ik ben zoiets niet waardig." En weg was de duivel.

De nederigheid overwint elke duivel. Wie echter happig is om visioenen te krijgen zal eenvoudig bedrogen kunnen worden.

Een christelijke profeet zal eerder geneigd zijn te twifelen aan zichzelf, dan Christus, de Kerk of wie dan ook, zelfs een ambtsdrager, te willen corrigeren.

Als een profeet ons zegt: "Ik weet het beter", dan weten wij nu wel beter! Iemand die zo overtuigd is van zichzelf, kan Gods Geest daar nog doordringen? Ware nederigheid betekent dat men zich laat toetsen. Ware nederigheid betekent dat men zegt: "Ik kan me vergissen." Maar ware nederigheid betekent aan de andere kant ook: "Het kan waar zijn dat de Heer door mij gesproken heeft."

U begrijpt mijn argwaan tegenover profetieën waarin de profeet in het middelpunt staat of die voor die persoon zelf bedoeld zijn. God geeft zijn genade bijna altijd om door te geven aan anderen. De profeet vraagt geen aandacht voor zichzelf en hij ontvangt zijn charisma ten dienste van de ander, tot opbouw van de gemeenschap.

4.4. HET PROTO-TYPE VAN ELKE OPENBARING

Hieronder wil ik enkele positieve 'aanwijzingen' ter onderscheiding beschrijven aan de hand van de centrale openbaring uit de gehele heilsgeschiedenis: de boodschap van de engel Gabriël aan Maria, het proto-type van elke openbaring. Als we overwegen hoe God met Maria handelt, zullen we kunnen achterhalen hoe God ook bij andere openbaringen met de mens omgaat. Maar nog veel belangrijker: het zegt ook iets over de manier waarop God in het algemeen met ons omgaat, zonder buitengewone verschijnselen of privé openbaringen !

a. Het eigenlijke hoogtepunt van de heilsgeschiedenis, namelijk de menswording zelf, kan Lucas niet verhalen. Hij spreekt alleen over de daaraan voorafgaande boodschap. Zo toont Lucas ons de grote **intimiteit** van het gebeuren van de menswording. De boodschap is meer de uiterlijke kant. Lucas

zwijgt over de menswording zelf. Hetzelfde zwijgen komen we tegen bij het moment van de Verrijzenis zelf. God bewerkt Zijn grootste daden in stilte. Zo gaat God ook met ons om: in de stilte van ons hart kan Hij de mooiste daden bewerken. Die intimiteit van Gods werken is haast niet te verwoorden. Het gaat hier om de mystiek, de aanraking van de mens door God. Wat wel verwoord kan worden is de meer uiterlijke kant. Zo zijn "profetische" openbaringen altijd de meer uiterlijke kant van de eigenlijke en dieper liggende mystieke openbaring.

Passen we dit alles ook toe op ons zelf. Als God ons aanspreekt en Hij doet dit, soms door een woord wat we horen, of iets wat we meemaken. In de kleine gebeurtenissen van alle dag is Hij present. Als God ons zo aanspreekt, en het is God, dan zal er iets in de diepte van ons hart meetrillen. In een intimiteit die nauwelijks te verwoorden is, maar ons tevens de kracht geeft te doen wat Hij van ons vraagt. God werkt in de diepte van ons hart. Vandaar dat het zo belangrijk is dat wij afdalen in ons hart. In de stilte van ons hart.

b. Naast de intimiteit van Gods handelen, zou ik willen wijzen op de **subtiliteit** van Gods handelen. Hij overdondert of overrompelt niet, maar laat de mens werkelijk vrij. Zo bij Maria: omdat het hier om het hoogtepunt ging waarin de misbruikte vrijheid van Adam en Eva hersteld moest worden, daarom heeft God alles gedaan om te zorgen dat Maria vrij kon antwoorden. Totaal vrij. Vrij van elke erfsmet, vrij van elke zonde, met een geheel vrije wil. Maar dat was God nog niet genoeg. Hij ging zo subtiel te werk dat Maria zelfs vrij kon zijn ten opzichte van God. Hij stuurt een engel zodat Maria tegen de engel "nee" had kunnen zeggen zonder "nee" tegen God te zeggen. Zonder God af te wijzen kon ze weigeren mee te werken met Zijn plan. Gelukkig heeft Maria ja gezegd, haar "fiat" gegeven. Maar beseffen we wel dat ze werkelijk "nee" had kunnen zeggen ! In haar ja-woord met de mogelijkheid om "nee" te kunnen zeggen, ligt de gehele verdiensten van Maria. Zij heeft volledig en altijd "ja" gezegd. God laat de mens werkelijk vrij. Ook al zijn we door de zonden niet geheel vrij, toch respecteert God onze gebonden vrijheid. Altijd en geheel. Hoe serieus God onze vrijheid neemt, zien we aan het bestaan van de hel. De hel is geen onrechtvaardigheid van God, maar een serieus nemen van de menselijke vrijheid. Als iemand geheel en ten diepste "nee" zegt tegen God, dan neemt hij dit "nee" serieus. Nu hier op aarde kunnen we nog van "nee" naar "ja" en ons jawoord of neewoord laten groeien. Maar op het eind van ons leven als we dan geheel "nee" kiezen, neemt God dit serieus en krijgen we een eeuwigheid zonder God, zonder alles wat goed en mooi is. En dat noemen we de hel. Maar als er maar een spoortje "ja" in ons is, dan zal God dat "ja" laten groeien, al moet het in een louterend vuur.

Omdat God onze vrijheid respecteert, zal Hij in zijn handelen steeds uitnodigend zijn en niet opdringerig. Zijn handelen is daarom niet 'sensationeel'. Het kwaad is opdringerig en massaal zodat de vrijheid wordt aangetast. Maar God werkt individueel en in alle rust.

c. Naast de intimiteit van Gods handelen en de subtiliteit, wil ik ook wijzen op de **redelijkheid**. De intimiteit hoort bij Gods handelen in het hart van de mens. De subtiliteit respecteert de wil van de mens. De rationaliteit of redelijkheid van Gods handelen betreft het verstand van de mens. Het gaat hier niet om rationalisme, als zou Gods handelen ten volle begrepen kunnen worden. Nee, bedoeld is allereerst dat Gods handelen niet irrationeel is. God handelt niet tegen het verstand. God heeft ons een verstand gegeven, en verwacht van ons

dat wij het gebruiken. Paus Leo XIII zei: "het verstand is de grootste gave die God aan de mens heeft gegeven." We horen dat Maria alles bij zichzelf overwoog en aan de engel vroeg: "Hoe kan dit geschieden, daar ik geen man beken?" Maria ziet dat er iets onmogelijks gevraagd wordt. Maar als de engel haar gerust stelt, is ook zij tevreden. Ze begrijpt het niet, maar de engel zegt haar dat het niet onmogelijk is. God vraagt immers geen blinde geloofsijver of blinde gehoorzaamheid, maar vrije volgzzaamheid en redelijke overgave.

God is niet onredelijk. God heeft ook altijd een bedoeling met Zijn handelen. Zijn wonderen zijn tekenen, hebben een betekenis. Het zijn nooit tovertrucjes om ons te overdonderen. Ze zijn er niet om ons te imponeren. Daarom is Gods handelen nooit zinloos of tijdverdrijf of bevrediging van onze nieuwsgierigheid.

d. Gods handelen is **soeverein**. Ook al respecteert God de mens volledig: in de intimiteit van het hart, de subtiliteit van de vrije wil en de redelijkheid van het verstand, toch overstijgt Hij de mens volledig. Vandaar dat zijn handelen vaak onverwachts is en al onze verwachtingen verre overtreft. Hij past zich aan de mens aan, maar blijft tevens zo soeverein dat Hij zijn weg kan gaan. Zo blijft de mens mens en blijft God de alles overstijgende en beheersende God.

e. Gods handelen is gekenmerkt door **sereniteit**, door helderheid. Er is eenvoud en doorzichtigheid in plaats van nodeloze complexiteit die tot verwarring kan leiden. Verwarring en daarmee samenhangende angst komen nooit van God. Als God handelt is er niets overbodig. Wanneer God handelt veroorzaakt dit daarom helderheid en vrede. Waar God is, daar is vrede en rust. God wil immers in de stilte van ons hart werken. Daarom zal Hij ons hart eerst tot die vrede en rust brengen.

God respecteert de mens volledig: in diens hart (intimiteit), in diens wil (subtiliteit) en in diens verstand (redelijkheid: niet irrationeel). Tevens kan God God blijven door zijn soevereiniteit en sereniteit (helderheid, doorzichtigheid). Als we terugdenken aan de verschijnselen die we gisteren hebben behandeld, dan kunnen we zeggen dat op het gehele gebied van het occulte en de New Age de menselijke persoon niet ten volle wordt gerespecteerd. Ofwel hij wordt ondergeschikt gemaakt aan allerlei boodschappen uit de andere wereld, ofwel hij raakt psychisch in de war, ofwel hij wordt op een dwaalspoor gebracht en komt geestelijk in moeilijkheden.

4.5. SLAVEN, KNECHTEN EN KINDEREN VAN GOD

God respecteert ons ten volle zoals wij zijn. Niet wat wij doen is het belangrijkste. Het gaat er bij onze hemelse Vader niet op de eerste plaats om wat ik moet dóen. Centraal staat wat God doet, wat Christus in ons kan doen, én ... wat wij zíjn.

Belangrijk is niet wat wij

í doen, maar wat God doet. Alleen zo kunnen we de geboden begrijpen. *Gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult niet ...* En wij denken: dat mag niet en dat mag niet en dat mag ook al niet. Is dat juist? Lezen we de tekst wel op de goede manier? De joden spreken niet over de tien geboden, maar over 'de tien woorden van God'. Gods woorden zijn daden. Zo zijn deze tien geboden bedoeld als tien daden van God. *Gij zult niet doden* betekent: gij zult niet hoeven te doden; Ik zal je de kracht geven zodat het nooit nodig is, in welke situatie van je leven ook, om te doden. De tien geboden van God zijn allereerst

tien beloften van God! Als ik me eraan houd, dan zal God voor ons zorgen en kunnen we ten volle op Hem vertrouwen, ook al gaat Hij soms moeilijke wegen met ons. De weg omhoog is altijd moeilijker: de enige makkelijke weg gaat omlaag!

Naast Gods handelen is het belangrijk te bedenken wat we zij

in. Zoals sint Jan de Evangelist het uitdrukt in zijn eerste brief: *Ziet welk een liefde de Vader ons heeft gegeven, dat wij kinderen van God genoemd worden; en we zijn het ook!* (1 Jo. 3,1) We zijn het door ons heilig doopsel.

Toch gedragen we ons niet altijd als echte kinderen. En daarin ligt de oorzaak, waarom wij zoveel moeite hebben met het volbrengen van de geboden. Omdat we niet zijn wat we moeten zijn, kunnen we niet doen wat we moeten doen. Wonend in Gods huis kunnen we ons op verschillende manieren gedragen.

Er zijn slaven: dat zijn die mensen die God dienen omdat ze bang zijn, bang voor God, bang voor straf, bang voor de hel. Voortdurend zijn ze bezig met het kwaad. Weliswaar om het te vermijden, maar ze zijn er mee bezig. Een stapje verder zijn degenen die proberen het goede te doen. Dat zijn de knechten: zij dienen God in loondienst, omwille van de verdiensten, om de hemel te verdienen. "Als ik dat en dat doe, dan doet God dat en dat voor mij." Zij staan gericht op prestaties.

Toch zijn we allen geroepen tot veel meer. *We worden kinderen van God genoemd; en we zijn het ook!* We worden door God uitgenodigd om als Zijn zonen en dochters te leven. Om God te dienen, niet uit angst, of om loon, maar uit liefde. Het kind denkt er niet aan of het ergens straf of loon voor krijgt: het handelt omdat het weet dat de Vader het wil. Het heeft geen angst voor zijn Vader, zoals de slaaf. Het weet, evenals de knecht, wat het beste voor hem is. Maar dit soort berekeningen komen in zijn liefde niet op.

In de achtste eeuw liep een vrouw door de straten met in de ene hand een emmer water en in de andere een brandende fakkel. En ze zei dat ze het vuur van de hel wilde blussen en de hemel in brand steken opdat de mensen God niet meer zouden aanbidden uit vrees voor de hel of vanwege de hoop op het paradijs, maar uit onzelfzuchtige liefde.

Het kind heeft het in alle opzichten eenvoudiger. Het houdt zich niet bezig met hel of hemel, met straf of beloning. Het kind gaat op in de liefde tot de Vader.

Het verschil tussen de drie groepen komt het sterkst naar voren in de houding tegenover de geboden en de overtredingen daarvan. De slaaf zal bij elke zonde angstig worden en van schrik ineens krimpen. Liefst zou hij alles verbergen en hij hoopt dat God het niet gezien heeft. Ook de knecht is angstig, niet zozeer voor straf als wel omdat hij meent dat het van zijn loon af zal gaan. Beide zijn op zichzelf gericht terwijl het kind verdriet voelt omdat het zijn Vader pijn heeft gedaan.

Als we eerlijk zijn herkennen we allen in ons iets van de slaaf: is alle angst bij ons werkelijk door de liefde uitgebannen? We herkennen ook iets in ons van de knecht. Prestaties leveren geeft ons houvast en zekerheid, terwijl zich toevertrouwen aan de Vader veel moeilijker is. Maar hopelijk is er ook iets van het kind en dat moet steeds verder groeien. Als we niet meer bang zijn voor de straf of bedacht op loon, wordt de weg van de geboden een stuk eenvoudiger. Het is de liefde tot de Vader die ons dan de weg wijst.

4.6. GOD IS LIEFDE

We weten dat God onze Vader is, dat Hij liefde is, dat Hij zijn Zoon naar ons gezonden heeft, dat Christus voor ons aan het kruis gestorven is. Maar hoe vatten we dit op? Als een soort krantebericht? Het laatste nieuws van het ANP: «In het jaar 33 is Jezus, de Christus, aan het Kruis gestorven en tot koning verheven over Israël en de hele wereld. De kroning vond op Golgotha plaats in aanwezigheid van een grote menigte.» Dat zou vrijblijvende informatie zijn, een omschrijving van het gebeuren. In onze tijd met de moderne communicatiemiddelen wordt bijna alles teruggebracht tot vrijblijvende informatie, uitwisseling van gegevens, weetjes waar je van op de hoogte moet zijn, maar waar je verder niets mee 'hoeft'. Toch speelt ons leven zich op een ander niveau af. God zelf leeft en communiceert niet op het niveau van informatie. Wij hebben God teruggebracht tot zakelijke informatie. Zo horen we dat de God van de joden, de Allah van de moslims en de Vader van de christenen één en dezelfde God is. Natuurlijk, als er maar één God bestaat en er in de andere godsdiensten "zaden van het Woord" te vinden zijn, spreken ook die iets waars uit over God, die één is in Drie Personen. Zakelijk gezien is "Allah" slechts het arabische woord voor "God" en spreken ook de arabische christenen over Allah.

Maar in de ervaring van alle dag, de beleving en het contact met God, maakt het een groot verschil of het gaat om een Allah die ver weg ongenaakbaar op zijn troon zit, volledig transcendent, waaraan we ons alleen maar volledig kunnen onderwerpen, of een hemelse Vader die de mensen als zijn eigen kinderen heeft aangenomen en liefheeft. Ook maakt het een groot verschil of het gaat om een God die allereerst rechtvaardig is een rechter en soms zelfs een wreker, of een Vader die zijn eigen Zoon zendt om de mensen van de zonden te verlossen en door vergeving te schenken liefde boven de wet stelt. De joden kunnen zich niet voorstellen dat God zelf de zonden van de mens op zich neemt en zo vergeeft, ook al leeft bij een groot aantal van hen het besef van Gods barmhartigheid. Moslims kunnen zich niet voorstellen dat de transcendente God immanent aanwezig kan zijn, een Emmanuel God-met-ons, ook al verlangen velen van hen naar een persoonlijke band met Hem. In Christus is God ons zo nabij gekomen, dat Hij mens geworden is, ja voor ons is gekruisigd en gestorven. Een gruwel voor de joden, een godslastering voor de moslims, maar voor ons de troost van de Emmanuel, God met ons.

De paus schrijft in zijn encycliek *Deus caritas est* die enkele dagen geleden is gepubliceerd: «Omdat God ons het eerst heeft lief gehad (vgl. 1 Joh. 4,10), is de liefde niet zozeer een 'gebod', maar een antwoord op het geschenk van bemind te worden, waarmee God ons tegemoet gaat. In een wereld waarin in naam van God soms met wraak of zelfs de plicht tot haat en geweld verbonden wordt, is deze boodschap hoogst actueel en van praktische betekenis.» (nr. 1) Tegenover de onjuiste voorstellingen van God moeten wij getuigen dat God liefde is door die liefde uit te dragen. Jezus heeft gezegd: «Hieruit zullen allen kunnen opmaken, dat gij mijn leerlingen zijt: als gij de liefde onder elkaar bewaart.» (Joh. 13,35) In de tweede helft van de encycliek heeft de paus deze naastenliefde, de caritas, uitgewerkt.

Onze liefde maar ook ons gebed groeien mee met het beeld dat wij van God hebben. Al naar gelang we beseffen wie die hemelse Vader in werkelijkheid is, zullen we ook ons gebed verrichten. Want bidden is allereerst contact opnemen met God, met onze hemelse Vader. Naar de wijze dat we

Hem zien, naar het beeld dat we van Hem hebben, zullen we ook tot Hem bidden. Sommigen lijken van God te houden als van een koe. Ze letten alleen op de melk die de koe oplevert, en de kaas, het vlees. Zo zijn er mensen die alleen uit eigen belang tot God bidden. God is een soort slaafje die maar te doen heeft wat wij willen en vragen. Dagelijks bidden we "uw wil geschiede", maar oh wee, als God niet doet wat wij willen. God is niet ons slaafje, zelfs niet onze dienaar die naar onze pijpen moet dansen. Hij is zelfs meer dan een goede vriend die ons accepteert zoals we zijn, want als we eerlijk zijn, hebben we er van onze kant vaak moeite mee, om God te accepteren zoals Hij is. Wij begrijpen vaak niet waarom Hij al het lijden in de wereld toelaat, waarom Hij niet ingrijpt, waarom mij dit nou juist moet overkomen enz. Maar God van zijn kant accepteert dat wij van Hem weglopen, dat we zondigen, dat we de naaste niet helpen enz. God accepteert het, maar Hij vindt het niet leuk en keurt het niet goed. Ondanks dat Hij onze daden afwijst, accepteert Hij ons toch, zoals we zijn.

God is als een trouwe vriend. Maar Hij is nog veel meer. Hij is onze Vader, op een wijze zoals geen enkele aardse vader vader is. Want Hij is onze totale oorsprong, totaal boven ons uitgaand. Daarom is Hij niet te manipuleren, laat zich niets afdwingen, we krijgen geen grip op Hem. Onze aardse vader konden we nog wel stroop om de mond smeren, bij hem konden we slijmen of een wit voetje halen. Maar onze hemelse Vader is God en staat boven dat alles. Dat kan ons beangstigen want we moeten ons geheel aan Hem overleveren. Juist in het gebed is die volledige overgave van groot belang. Bidden en met God in contact treden, is op een bepaalde manier zich aan Hem uitleveren, ophouden op zichzelf te vertrouwen en beginnen op God te gaan bouwen. Maar die overgave is niet als de overgave zoals we die bij moslims in de Islam zien: wij zijn geen slaafjes van God. Dat is het wonderlijke van God: dat Hij onze Vader is. Wij zijn geroepen om niet als slaafjes of dienaren te leven, maar als vrienden en kinderen van Hem. Daarom zal ons gebed ook worden tot een intiem tweegesprek met Hem, dat vanuit de liefde en het vertrouwen uitgroeit tot een voortdurend samenzijn tussen personen die elkaar beminnen. Ja, voor moslims en joden is het onbegrijpelijk, maar God bemint ons als zijn zonen en dochters en heeft zijn eigen Zoon naar ons gezonden om te laten zien hoe groot zijn liefde voor ons is.

Maar helaas wordt die liefde niet door iedereen aanvaard. Sint Jan schrijft in de proloog van zijn evangelie: Joh. 1: «5 En het licht schijnt in de duisternis maar de duisternis nam het niet aan. 9 Het ware Licht, dat iedere mens verlicht, kwam in de wereld. 10 Hij was in de wereld; de wereld was door Hem geworden, en toch erkende de wereld Hem niet. 11 Hij kwam in het zijne, maar de zijnen aanvaardden Hem niet. 12 Aan allen echter die Hem wèl aanvaardden, aan hen die in zijn Naam geloven, gaf Hij het vermogen om kinderen van God te worden.» (Joh. 1, 5.9-12) En de paus besluit zijn encycliek met de woorden: de liefde «is het licht - uit eindelijk het enige -, dat een duistere wereld steeds weer verlicht en ons de moed geeft te leven en te handelen. De liefde is mogelijk en wij kunnen haar beoefenen omdat wij naar het beeld van God geschapen zijn. De liefde verwezenlijken en daarbij het licht van God in de wereld toelaten - daartoe zou ik met deze encycliek willen uitnodigen.» (nr. 39) Daartoe heb ik u ook deze dagen uitgenodigd. We hebben ons over het duister van de wereld nagedacht om des te meer het licht van de goddelijke liefde te kunnen uitstralen.

4.7. Overweging en gespreksstof na de vierde voordracht:

* God respecteert ons geheel zoals we zijn, in ons hart, onze wil en ons verstand:
- ben ik opmerkzaam voor dit respect van God, een respect dat zelfs in liefde uitmondt ?

- respecteer ik ook mijn naaste, als antwoord op Gods respect voor mij ?
- in hoeverre gaat mijn respect voor de naaste ook over in liefde ?

*God is liefde. Hij bemint ons en vraagt ons zijn liefde met liefde te beantwoorden:

- laat ik mij werkelijk door God beminnen, of vind ik mijzelf te min ?
- in hoeverre overheerst in mij nog de slaaf of de dienaar ?
- leef ik werkelijk vanuit de liefde als kind van God ?

5. AANBEVOLEN LITERATUUR OVER DIT ONDERWERP

Eerdere publicaties van pater Touw:

...vele malen en op velerlei wijzen... *Het buitengewoon spreken van God binnen de katholieke Kerk*, Johannes M. Touw - Bulletin voor Charismatische Theologie (besteladres: info@ekklesia.nl) nr. 51&52, 2003, pag. 24-36 (lezing tijdens het jubileumcongres *Onderscheiden wat van God komt*, VU, 19-9-2003). Met in de voetnoten verwijzingen naar andere publicaties van pater Touw.

Doe maar wat Hij u zeggen zal. - Omgaan met christelijke profetieën, Johannes M. Touw - Bulletin voor Charismatische Theologie nr. 56, 2005 (besteladres: info@ekklesia.nl)

Kerkelijke uitspraken:

- De Pauselijke Raad voor Interreligieuze Dialoog publiceerde: *Jesus Christ The Bearer Of The Water Of Life - A Christian reflection on the New Age*. Zie www.vatican.va, de website van het Vaticaan

- Demonologie en magie. Een van de weinige officiële rooms-katholieke kerkelijke publicaties over demonen en magie, een pastorale brief van de r.k. bisschoppenconferentie van Toscana, Italië. Nederlandse vertaling op website StuCom, www.stucom.nl als document 0048

Zie verder de rubriek *Demonen en magie, occult of 'gewoon' paranormaal?* op deze website.

Dit is document 0148 op website StuCom, www.stucom.nl rubriek *Demonen en magie, occult of 'gewoon' paranormaal?*